

A jövő nemzedékek szószólójának jogalkotást és jogalkalmazást támogató javaslata a fenntartható vízgazdálkodási és vízmegtartási módszerek elterjesztése érdekében

Tartalom

1. Bevezetés	2
2. Alapjogi keretek.....	7
2.1. A víz, mint nemzeti vagyon	11
2.2. A tulajdonhoz való jog, a társadalmilag felelős tulajdonlás és a közérdek viszonya	12
3. Stratégiai háttér	15
4. A vízgazdálkodási szabályrendszer	16
4.1. Átfogó szabályok	16
4.2. Korlátozás, túrés, kártalanítási kötelezettség	19
4.3. A tulajdonosi hozzájárulás kérdésköre	24
4.4. Vízügyi engedélyezés	27
4.5. A vízjogi engedély módosítása	31
4.6. A vízügyi üzemeltetési engedélyek rendjének felülvizsgálata, a vízjogi fennmaradási engedélyezés.....	32
4.7. Egyéb vízjogi rendelkezések.....	33
5. Szervezetrendszer, intézmények	40
6. Összegzés	44

1. Bevezetés

A jövő nemzedékek szószólójaként (az alapvető jogok biztosának a jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó helyetteseként) az Alaptörvényből és az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (továbbiakban: Ajbt.) 3. § (1) bekezdése a), b) és g) pontjaiból¹ fakadó kötelezettségem folyamatosan figyelemmel kísérni a jövő nemzedékek érdekeinek érvényesülését és rendszeresen tájékoztatni az alapvető jogok biztosát, az érintett intézményeket és a nyilvánosságot a jövő nemzedékek érdekeinek érvényesülésével kapcsolatos tapasztalataimról, valamint e tárgykörben felhívni a figyelmüket a természetes személyek nagyobb csoportját érintő jogsértés veszélyére. Amikor a jövő nemzedékek érdekeinek védelmével kapcsolatban felmerülő aggályokat, fenntartásokat jelzem és az a szűkebb-tágabb nyilvánosság számára megismerhetővé válik, akkor – immár az Alkotmánybíróság által is felhívottan –² alkotmányos kötelezettségemnek teszek eleget.

Magyarországon az elmúlt évszázadokban a vízgazdálkodás a folyószabályozásra, a vizes élőhelyek lecsapolására, az árvízvédelmi intézkedések kidolgozására, a mezőgazdasági területek belvíztől való mentesítésére, valamint az öntözés fejlesztésére összpontosított. A vízrendezések fő célja a mezőgazdasági termelésbe vonható területek növelése, a feleslegesnek mondott vizek mielőbbi levezetése, az ármentesítés és a hajózhatóság biztosítása volt. Az így kialakult tervezési gyakorlat alapja a vízbőség volt, így még nem számolhattott az éghajlatváltozás hatásaival és nem vette figyelembe a Kárpát-medencének azt a kedvező adottságát, hogy a térség vízmérlegében a folyók által szállított és szétterített vízmennyiség, valamint a belvíz és csapadékvizek helyben tartása jelentős klímaadaptációs és -reziliencia lehetőségeket rejt(hetne) magában. **Jelenleg ugyanakkor a térség vízmérlege deficitese, a felszín alatti vízkészletek évről évre kimutathatóan csökkennek, a szárazodás egyes területeken olyan mértékű, hogy a jelenlegi területhasználati megoldások fenntartása már nem biztosítható.**

Az éghajlatváltozás mellett éppen a korábbi vízrendezési gyakorlat, tehát a víztelenítések céljára létrehozott, talajvizet megcsapoló csatornahálózat és a felszíni lefolyásgyorsítás is hozzájárult a Kárpát-medence általános szárazodásához. **Napjainkra az ország jelentős részén már a talajvízszint nagymértékű süllyedése tapasztalható.** Mára nyilvánvalóvá vált, hogy a Kárpát-medence rendkívül sérülékeny térség, ami a klímaváltozás negatív következményei terén még fokozottabban igaz. További probléma a vízfolyások immár túlzottnak mondható „rendezettsége”. Nagy folyóink medre mélyül, kisvizes időszakban jelentős mennyiségű felszín alatti víz kerül a medrekbe és áramlik ki az országból. A víz a kiegyenesített, szabályozott medrekben a vízbő időszakokban nem tud szétterülni, nedvesítve a területet, növelve a beszivárgást, és ezzel emelve a felszín alatti víz szintjét. A víz minőségére és mennyiségére, valamint a vízi ökoszisztémákra negatív hatással van az is, hogy a

---

¹ Az Ajbt. 3. § (1) bekezdés alapján „az alapvető jogok biztosának a jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó helyettese figyelemmel kíséri a jövő nemzedékek érdekeinek érvényesülését, és

a) rendszeresen tájékoztatja az alapvető jogok biztosát, az érintett intézményeket és a nyilvánosságot a jövő nemzedékek érdekeinek érvényesülésével kapcsolatos tapasztalatairól,

b) felhívja az alapvető jogok biztosát, az érintett intézményeket és a nyilvánosság figyelmét a természetes személyek nagyobb csoportját – különösen a jövő nemzedékeket – érintő jogsértés veszélyére, (...)

g) javaslatot tehet a jövő nemzedékek jogait érintő jogszabályok megalkotására, módosítására, (...).”

² 9/2024. (IV. 30.) AB határozat [13], 5/2025. (VI. 30.) AB határozat [128]

kisvízfolyások, csatornák parti sávján sok esetben a mederélig kitolódik a szántóföldi művelés, emellett a belvízbevezetések is rontják a vízminőséget, illetve sok esetben a vízfolyások teljes mértékben elvesztették természetes jellegüket.

Ezen felül a klímaváltozás hatására egyre gyakrabban és egyre kevésbé kiszámítható módon jelentkeznek szélsőséges időjárási események. Hol a túl sok víz (árvíz, villámárvíz, belvíz), hol – és egyre többször – a túl kevés víz (aszály) okoz problémát, aminek következtében csökken a beszivárgás – a talajnedvesség és a felszín alatti vízkészletek utánpótlódása – ellenben nő a felszíni lefolyás és a talajerózió. Sok területen jelent nagy problémát az ökológiailag szükséges vízmennyiség hiánya is, amely az ott lévő élőhelyek, termőhelyek, mezőgazdasági területek, talajok stb. állapotát folyamatosan rontja. Az aszályos időszakok hossza növekedett, a területhasználat viszont nem igazodott e változásokhoz. A gazdálkodók a meglévő kultúrák fenntartása érdekében egyre több öntözővizet kénytelenek felhasználni, felszíni víz híján felszín alatti készletek felhasználásával, sok esetben illegális, rossz minőségű kutakból merítve, így a felszín alatti vízkészletek is fokozott veszélynek vannak kitéve mind minőségi, mind mennyiségi szempontból.³ A különösen száraz területekre – mint a Homokhátság, Nyírség – mesterségesen telepített zárt erdők és faültvények szintén hozzájárulnak a vízhiányhoz azáltal, hogy akadályozzák a csapadék beszivárgását és aktív gázcserejük révén a mélyebb rétegekből is képesek elpárologtatni a vizet. **Kiemelkedő szempont, hogy vízmegtartás alatt ne csak a szabad szemmel látható, felszíni vizeket értsük, hanem a vízkörforgás teljes egészére tekintsünk, beleértve a felszín alatti vizeket, a párolgást és a csapadékot, illetve annak kezelését is, lévén ezek nem egymástól elkülöníthető összetevők, hanem a vizek egységes rendszert alkotva teszik ki vízkincsünket.**

Fentiek miatt egyre sürgetőbb a víz elvezetése helyett a víz visszatartásán alapuló **egységes vízgazdálkodás kialakítása**, amely segít kiegyenlíteni az éghajlatváltozás következtében egyre gyakoribbá váló extrém csapadékos és szélsőségesen száraz időszakok negatív hatásait. Egyes projektszintű természetvédelmi beavatkozások és néhány előremutató kezdeményezés ellenére azonban még ma is inkább az a jellemző, hogy a mezőgazdasági területeken megjelenő vizeket károsnak ítélik és elvezetik. **A szemléletformálás e téren tehát kiemelt jelentőséggel bír**, csakúgy, mint a víz- és mezőgazdálkodási gyakorlat átalakítása, a belvizek levezetésének csökkentése, a mederben, csatornában történő vízvisszatartás, illetve egyes területeken a víznek a tájban, termőföldön való megtartása, hiszen csak a nagy területen történő vízmegtartás biztosíthatja a hatékony beszivárgást és a víztől függő értékes élőhelyek, termőhelyek tartós fennmaradását.

Alapvető probléma továbbá, hogy az egyes **területhasználatok nem alkalmazkodnak a táji, illetve a változó klimatikus adottságokhoz**, emiatt máig igény mutatkozik az eredetileg vízjárta területek folyamatos víztelenítésére. A kialakult helyzet napjainkra olyan súlyos következményekkel jár, hogy elengedhetlenné vált egy olyan országos koncepció kialakítása, amely a táji adottságokra alapozottan meghatározza a lehetséges területhasználatokat és kijelöli azokat a területeket, amelyek elsősorban a vízmegtartás céljait kell, hogy szolgálják. Ez nélkülözhetetlen alapja a többi terület fenntartható használatának. Mindezt összegezve egyértelmű következtetés, hogy nem elégséges a vizeket visszatartani, hanem a

---

³ 13/2018. (IX. 4.) AB határozat [31], [35], [39]

területhasználatokat is minél inkább a természetes feltételekhez kell közelíteni, vagyis a tájat is megfelelő módon kell működtetni, mert ezáltal képes javulni a terület vízháztartása.

A víz visszatartására számos formában adódik lehetőség egy-egy terület sajátosságai alapján. Ezek lehetnek vízfolyások, árterek, holtágak, morotvák, szikes tavak medrei, lápok, mocsarak, lefolyástalan területek, vízjárta területek, egy adott kisvízgyűjtő természetes mélyfekvésű részei, továbbá célzott felszín alatti vízpótlás is lehetséges. A mesterséges tározóterek lehetnek különösen tavak, a vízfolyások mesterségesen kiszélesített medrei (ún. online tározók), a vízfolyások mentén kialakított oldaltöltéses tározók (off-line tározók), csatornák, időszakos vagy tartós elöntések mezőgazdasági területeken.⁴

Ezekben a természetes vagy mesterségesen létrehozott tározóterekben a víz hosszabb ideig marad meg, ami elősegíti annak beszivárgását a sekély porózus felszín alatti víztestekbe, így a talajvíz töltődik, a vízháztartás javul, a vizes élőhelyek fennmaradásának esélye nő, a mezőgazdaság és erdőgazdálkodás számára szükséges vízkészletek elérhetőbbé válnak, amely egyben a klímaváltozás hatásait is enyhíti, az azokhoz való alkalmazkodást is segíti. Törekedni kell arra, hogy a még meglévő vízbő időszakokban (téli, tavaszi időszak, amikor a párolgás kicsi) minél több víz tudjon beszivárogni, emelve ezzel a talajvíz szintjét.

Bár a hétköznapi gyakorlatban kevés szó esik ennek jelentőségéről, a hidrológiai ciklus kiemelten fontos eleme a párolgás. A tájban jelen lévő víz nélkülözhetetlen szerepet játszik a hőkiegyenlítésben, a párolgáskor bekövetkező halmazállapotváltozás ugyanis jelentős mennyiségű hőt von el a környezetétől. Mindezen kedvező hatások olyan területen tudnak érvényesülni, ahol a megfelelő növényborítottság nemcsak a minél nagyobb mértékű beszivárgást, hanem a vizek aktív párologtatása révén olyan mikroklimatikus viszonyokat is biztosít, amelyek közelében lehetővé válik a helyi adottságokhoz illeszkedő biztonságos mezőgazdasági termelés. **Azokon a területeken pedig, ahol a meglévő (főként szántóföldi) gazdálkodás teljes újragondolására van szükség, ott a szemléletváltás része, hogy ezen területekre ne a termelésből kiesett veszteségként tekintsünk, hanem szükséges és hasznos pufferterületként kezeljük azokat, amelyek egyrészt nélkülözhetetlenek a termékbiztonság szempontjából, másrészt egyéb haszonvételek által a térségben élők számára olyan környezetet biztosítanak, amely lehetővé teszi testi és lelki egészségük megőrzését.**

A vízigények kielégítése során további nehézséget jelent, hogy az egész országra kiterjedő erős talajvízszint-csökkenés következtében az egyes kisvízgyűjtők magasabban fekvő területein mára nagymértékű kiszáradás tapasztalható. Ahhoz azonban, hogy ott is újra megjelenjen a víz, az alacsonyabban található, szomszédos területeken szükséges a vizet megtartani, ott, ahol még rendelkezésre áll. Így annak érdekében, hogy a magasabban fekvő területek állapota javuljon, akár olyan ingatlan tulajdonosok (és használók), gazdálkodók számára kellene előírni vízmegtartási korlátozásokat, kötelezettségeket, akiknél még nem jelentkezik élesen a vízhiány miatti kár. Mivel elkülönül a kár megjelenésének és orvoslásának a helye, a közérdek érvényesülése érdekében nem egyes különálló ingatlanokban, hanem **kisvízgyűjtő egységekben** indokolt érdeemben tervezni, tevékenységeket engedélyezni. **Nem**

---

⁴ <https://www.ovf.hu/hireink/ovf-hirek/a-vizugyi-agazat-elott-allo-a-belvizek-visszatartasa-es-a-vizpotlas-jelentette-feladatok-es-kihivasok>

egyes ingatlanok tekintetében, hanem csak tájléptékben lehet a vízvisszatartásról gondolkodni.

*„A vizek, különösen az édesvizek léte, állapota és használata életünk egyik legfontosabb tényezője. Az (ivó) víz olyan lételem, amely **nem helyettesíthető** semmilyen mesterséges anyaggal, megújuló képessége függ az időjárástól és a befogadó földtani közegtől, ezen belül a talajtól (szerkezetétől és szennyezettségétől), és csupán **korlátozott mennyiségben áll rendelkezésre**, mely miatt a vízbázisok az **emberi létezés feltételei** és egyik leginkább megóvandó értékei. Magyarország medence-jellegű elhelyezkedéséből adódóan a felszíni vízkészletének alig 4 %-a keletkezik az országhatárokon belül, miközben Magyarország az éghajlatváltozás következményeinek jelentősen kitett térségben helyezkedik el, ezért különös jelentősége van a felszín alatti **vízkészletekkel való felelős gazdálkodásnak.**”⁵*

Az Alkotmánybíróság – mások mellett a Magyar Tudományos Akadémia, a Nemzeti Fenntartható Fejlődés Tanács és a nemzeti park igazgatóságok véleményét figyelembe véve – az 5/2025. (VI. 30.) AB határozatában is megállapította, hogy mielőbbi cselekvésre van szükség, mert: *„(a)z elődeink olyan módon alakították át a természetes medreket, hogy azok a vizet gyorsan elvezessék. A Fertő–Hanság Nemzeti Park az Alkotmánybíróság megkeresésére adott állásfoglalásában kiemelte: a több lépcsőben elvégzett beavatkozások során a gyors vízvezetés miatt kiegyenesített, lerövidített és töltések közé szorított folyók, a partjukat vesztett tavak és lecsapolt más vizes élőhelyek az ember és a táj kapcsolatát alapjaiban alakították át. Az ívőhelyüket vesztett halállományok fenntartása problémákat okoz, holott ez a helyi lakosság ételmezésének egyik fő forrása volt, és számos, ma csökkenő állományú védett madár- és emlősfaj megmaradását biztosította. Hosszú távon az idegen fajok inváziója a maradék élőhelyeket is erősen veszélyezteti. Az állandó vizű kis vízfolyásaink időszakossá válnak, és jellemző élőviláguk eltűnik.*”⁶

Egy későbbi határozatban: *„A hazai vizeink védelmében számos jogi relevanciával is bíró szakmai javaslat megfogalmazható. Elengedhetetlen, hogy nagyobb hangsúly kerüljön a hazai vízkészletek megóvására, illetve a vízbőséges időkben a vízkészletek raktározására ..., továbbá az árvizek levonulásának késleltetésére és a víz megtartására a Kárpát-medencében .... Kiemelten fontos a vízkészletek öntözési célú túlhasználatának elkerülése, ami vízhiányt, a felszíni víztestek hidrológiai, felszín alatti víztesteknél mennyiségi rossz, illetve gyenge állapotot okozhat .... Ugyancsak indokolt a megőrzendő vizes élőhelyek és a belvíz levezetésre kijelölt területek szabályozásának reformja (beleértve az okszerű gazdálkodást nem gátló vízborítottság túrési kötelezettségét), tekintettel arra, hogy ezek a területek átfedésben vannak egymással, a belvizes területek jelentős visszaszorítására irányuló törekvések (melyek az agrártámogatások igénybevétele szempontjából adott esetben prioritást is élveznek) pedig a vizes élőhelyek csökkenésével járnak együtt.”*⁷

A klímaváltozás és annak következményei, valamint a Kárpát-medence jelentősen átalakított vízrajza mostanra már olyan mértékű hatásokkal járnak, hogy a vízügyi ágazatban, a politikában és az élet minden területén, így társadalmi szinten is megkezdődött az üdvös szemléletváltás a vizekkel való bánásmód tekintetében. Elindult például a „Vizet a tájba!”

⁵ 13/2018. (IX. 4.) AB határozat [34]

⁶ 5/2025. (VI. 30.) AB határozat [61]

⁷ 5/2025. (VI. 30.) AB határozat [108]

program⁸, amely igen előremutató kezdeményezés, mert a klímaváltozás hatásaira reagálva a víz elvezetése helyett annak megtartására fókuszál. A kezdeményezés eredményei már most is figyelemre méltók: több száz tulajdonos több ezer hektárnyi mezőgazdasági területet, valamint a természetvédelem és az erdőgazdálkodás további több tízezer hektárt ajánlott fel vízmegtartás céljából. Ugyanakkor ennek révén az igényeknek egyelőre mégis csupán kisebb százaléka teljesíthető, főként a vízhiány miatt, illetve azért, mert nem minden földterület alkalmas vízmegtartásra. Egyelőre ez a program inkább pontszerű beavatkozásokra biztosít lehetőséget, mégis egy hosszabb, pozitív folyamat kezdetét jelentheti.

Az elmúlt időszakban több jogszabály tartalma is módosult a vízmegtartás érdekében (pl.: ökológiai célú vízpótlás fogalma, belvízvédelmi fokozatok elrendelésének változása, egyes üzemtervek felülvizsgálata, elárasztott területek vagy a természetközeli és vizes élőhelyek kialakítását támogató agrártámogatási kifizetések stb.), melyekre a későbbiekben részletesebben is kitérek. Ezek, bár sokat segítenek a problémák kezelésében, azonban a meglévő és új definíciók, előírások közötti összhangot még finomítani szükséges.

Üdvözlendő továbbá, hogy a vízügyi ágazatnál láthatóan **prioritás lett a vízmegtartás**: nem csak a jogalkotás terén, hanem a gyakorlatban is törekednek a vízügyi igazgatóságok a vizek megtartására. A Vízgazdálkodási Tárcaközi Bizottság, illetve az Aszályvédelmi Operatív Törzs munkája is kiemelendő, amelyek segítették az egyre növekvő mértékű és gyakoriságú vízhiány kezelését. A tudomány is felfigyelt a témára, amelynek egyik példája a Magyar Tudományos Akadémia Nemzeti Víz tudományi Programja.

A felszínen, a felszín alatt és a talajban tárolt vízkészletek jelentős csökkenése azonban mindannyiunk életére hatással van, ezért további összehangolt, hathatós, széleskörű és azonnali, rövid-, közép- és hosszútávú központi intézkedésekre lenne szükség. A vízügyi, a természetvédelmi és a jogi szakértői vélemények egybehangzóan azt jelzik,⁹ hogy a kiszáradás megállítását, a romló tendenciák visszafordítását célzó intézkedések terén csupán önkéntes vállalásokra alapozni nem elegendő. A klímaváltozás hatásainak csökkentése, illetve az ahhoz való alkalmazkodás elősegítése érdekében fontos lenne, hogy megvalósuljon hazánkban a csapadékvizek visszatartása, a folyók bővizű időszakában a szabályozott vízkivezetés és a száraz területek vízpótlása, valamint az ezt lehetővé tevő tájhasználatváltás, továbbá ezzel párhuzamosan a mezőgazdasági célú felszín alatti vízkivételek csökkentése. **A fenti törekvések alapjogi megalapozása, a szükséges jogalkotási és jogalkalmazási folyamatok előmozdítása, a kedvező és vízmegtartást ösztönző jogi környezet kialakítása érdekében készült e jogalkotást és jogalkalmazást támogató javaslat.**

Ösztönözni kívánom a döntéshozókat, hogy új módszereket találjanak a kialakult negatív tendenciák megállítására és visszafordítására, az éghajlatváltozás hatásainak enyhítésére és az ahhoz való alkalmazkodásra, a természeti feltételek biztosítására, a vízmegtartásra, a vízkincs megőrzésére. A megfelelő jogszabályi és jogalkalmazási környezet biztosítása az egyik alapvető feltétele a fenti problémák fenntartható kezelésének és az alapjogi keretek között a természetvédelmi, ökológiai, talajvédelmi, vízvédelmi, területhasználati stb. követelmények együttes teljesülésének.

---

⁸ <https://www.ovf.hu/jobboldali-sav-tartalmai/vizetatajba/vizet-a-tajba>

⁹ A jövő nemzedékek szószólója által összehívott, 2026. február 16-án vízügyi, természetvédelmi, jogi szakértőkkel tartott kerekasztal következtetései alapján.

A továbbiakban részletezem a tulajdonhoz való jogra és a társadalmilag felelős tulajdonlásra, valamint a vízkészlet, vízkincs védelmére, mint közérdekre vonatkozó alaptörvényi kereteket, ismertetem a vízkészlet védelme érdekében elrendelt tevékenységek, korlátozások megalapozását szolgáló főbb jogszabályi rendelkezéseket, illetve azok kiegészítési javaslatait, továbbá kitérek a tulajdonosi hozzájárulás, szolgalmi jog, valamint a főbb vízjogi előírások, gyakorlatok módosítási lehetőségeinek kérdéskörére is. Ehhez kapcsolódóan röviden elemzem a stratégiai előírásokat is, illetve azok teljesülését.

Az aszályt azonban nem elegendő pusztán vízjogi eszközökkel kezelni, hanem a fentiek értelmében szükséges, és a megoldás kulcsa a tájhasználat és a vízhasználatok újragondolása. A területhasználat mielőbbi megváltoztatása nélkülözhetetlen azokon a területeken, amelyeken jelenleg olyan használat (jellemzően művelés) folyik, ami nem illeszkedik a táji működésbe, adott esetben akár ellentétes is azzal. A tájhasználat-váltásra, általános birtokrendezésre vonatkozó területrendezési, mezőgazdasági, földügyi, ingatlanügyi, támogatáspolitikai stb. szabályozás részletes áttekintésére – területi korlátok okán – jelen javaslatban nem áll módomban kitérni, de a későbbiekben ennek külön elemzése is szükségessé válik.

2. Alapjogi keretek

A vízkincsünkkel való gazdálkodás, a vízmegtartó eszközök (különösen a természet alapú megoldások) alkalmazása a természeti tőke takarékos és fenntartható használatán alapszik. **A vízmegtartás hozzájárul a természeti erőforrásokkal való takarékos gazdálkodáshoz,** illetve a természetes rendszerek által nyújtott ökoszisztéma-szolgáltatások magasabb fokú hasznosításához.

Az Alaptörvény Nemzeti Hitvallásában vállaljuk, hogy a Kárpát-medence természet adta és ember alkotta értékeit ápoljuk és megóvjuk. Felelősséget viselünk utódainkért, ezért anyagi, szellemi és természeti erőforrásaink gondos használatával védelmezzük az utánunk jövő nemzedékek életfeltételeit. A P) cikk¹⁰ alapján a természeti erőforrások, köztük a vízkészlet, a nemzet közös örökségét képezik, amelynek védelme, fenntartása és a jövő nemzedékek számára való megőrzése az állam és mindenki kötelessége.

Lényegében a vízmegtartás értékvédelmi alapú szabályozási sarokpontjait Magyarországon alkotmányos keretek biztosítják, amivel más jogszabály nem lehet ellentétes, tehát az lenne a kívánatos, ha ez a szemlélet szabályozási „alapelveként” jelenne meg minden szakterületi jogszabályban, szabályozóban.

A P) cikket az Alkotmánybíróság a vízgazdálkodással összefüggésben leginkább a 16/2015. (VI. 5.) AB határozatban az állami földvagyon kapcsán, a 28/2017. (X. 25.) AB határozatban a védett természeti területnek nem minősülő Natura 2000 földrészletek értékesítése és hasznosítása kapcsán, továbbá a 13/2018. (IX. 4.) AB határozatban értelmezte egy előzetes normakontroll eljárásban. A döntések egyrészt kiemelik **az olyan új elemeket, mint a fenntarthatóság követelménye, vagy a saját magyar környezeti értékek és a magyar**

---

¹⁰ Alaptörvény P) cikk: „(1) A természeti erőforrások, különösen a termőföld, az erdők és a vízkészlet, a biológiai sokféleség, különösen a honos növény- és állatfajok, valamint a kulturális értékek a nemzet közös örökségét képezik, amelynek védelme, fenntartása és a jövő nemzedékek számára való megőrzése az állam és mindenki kötelessége.”

kultúra értékei, amelyek oltalmazása mindenki kötelezettsége a jövő nemzedékek számára való megőrzés érdekében. Másrészt mindebből a testület levezette a nemzet közös örökségébe tartozó természeti és kulturális erőforrások vonatkozásában az „állam és mindenki” részéről elvárt magatartásokat, amelyek között természetesen az állam felelőssége elsődleges. Ezek a következők: a védelem, a fenntartás és a jövő nemzedékek számára történő megőrzés, amely utóbbi a választás, a minőség és a hozzáférés lehetőségeinek megőrzését is jelenti.¹¹ A **választás lehetőségét** a jövő nemzedékek számára is biztosítani kell, hogy az életfeltételek biztosítása körében **ne kelljen mintegy kényszerpályán mozogniuk.** A minőség kapcsán törekedni kell arra, hogy **a természeti környezetet legalább olyan állapotban adja át a társadalom a jövő nemzedékek számára, mint ahogyan azt az elmúlt nemzedékektől kapta.** A természeti erőforrásokhoz való hozzáférés vonatkozásában pedig a **jövő generációk méltányos érdekeit kell szem előtt** tartaniuk a jelen nemzedékeknek.¹² Ezen elveket az Alkotmánybíróság azért dolgozta ki, hogy mind a **jelen, mind a jövő** nemzedékek érdekeit azonos szempontok szerint értékelje a jogalkotó, és ezzel is segítséget nyújtson az **egyensúly** megteremtéséhez.¹³ Megkérdőjelezhetetlen, hogy az ivóvíz biztosítása, az élelmiszer termeléséhez szükséges mennyiségű és minőségű víz megőrzése a jelen nemzedékekhez hasonlóan a jövő nemzedéknek is méltányos és védett érdeke.

Mindezekon túlmenően az Alkotmánybíróság az Alaptörvény P) és XXI. cikke kapcsán azt is kifejtette, hogy: „az elővigyázatosság és megelőzés elvei *„megkövetelik a környezet és természet védelmére vonatkozó szabályozás folyamatos felülvizsgálatát, és szükség esetén a szabályozás (a jogszabályokkal biztosított védelmi szint) szigorítását. [...]*”¹⁴ ... Az alkotmánybírósági határozat megfogalmazásában: „*Valamely jogi szabályozás hosszabb időn keresztül változatlanlansága éppen ezért ugyan formálisan nem sérti a visszalépés tilalmának elvét (formális visszalépés hiányában), ám tartalmi értelemben mégis elképzelhető, hogy a korábban (a tudományos bizonyosság szabályozás megalkotásakor) szintjének változása miatt még az elővigyázatosság és megelőzés elvéből fakadó követelményeket teljesítő szabályozás utóbb nem csupán elavulttá, hanem egyben alaptörvény-ellenessé is válik.*”¹⁵ „*Ekként a jogalkotót immáron nem csupán a szabályozás lazításának tilalma köti, hanem adott esetben a vonatkozó jogszabályi környezet szigorításának kötelezettsége terheli, akkor, ha a környezet (a nemzet közös öröksége) hatékony megóvásához ez elengedhetetlenül szükséges.*”¹⁶ Fentiek alapján a folyamatosan változó éghajlati körülmények miatt bizony állíthatjuk, hogy a nemzet közös örökségébe tartozó vízkészletek hatékony megóvásához elengedhetetlen az „**előrelépés kötelezettsége**” alapján a **vízgazdálkodásra irányuló szabályozás rendszeres felülvizsgálata.** Az Alkotmánybíróság döntésének értelmében a jelen generáció nem háríthatja a megfelelő intézkedések elmulasztásának következményeit a jövő nemzedékre.

Az alapvető jogok ütközése, korlátozása kapcsán az **Alaptörvény I. cikkében** foglaltakra is ki kell térni, amelynek számunkra legfontosabb üzenete:

¹¹ Edith Brown Weiss: In Fairness to Future Generations: International Law, Common Patrimony, and Intergenerational Equity (1989)

¹² 28/2017. (X. 25.) AB határozat [33]

¹³ Árva Zsuzsanna: Nagykomentár Magyarország Alaptörvényéhez P) cikk

¹⁴ 5/2025. (VI. 30.) AB határozat [120]

¹⁵ 5/2025. (VI. 30.) AB határozat [120]

¹⁶ Szemesi Sándor: Az előrelépés kötelezettsége, mint a klímavédelem elleni küzdelem jogi eszköze? Gondolatok az 5/2025. (VI. 30.) AB határozatról – Alkotmánybírósági Szemle, 2025/2., 9-21. o.

„(3) .... *Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.*”

Az alapjog-korlátozás elméletének és módszertanának világszerte elterjedt gyökerei a második világháborút követően Németországban alakultak ki a rendes bírósági gyakorlatban. A jogállamiságon alapuló alkotmányos demokráciákban alkalmazott módszer alapja annak belátása, hogy az emberi jogok többsége nem abszolút, tehát nem korlátlan. A klasszikus megfogalmazás szerint az egyik ember szabadsága addig terjed, míg nem sérti más szabadságát. A nemzeti és nemzetközi emberi jogi dokumentumokban, az európai alkotmányosság legfontosabb forrásaiban felsorolt jogok elsőre abszolútnak tűnnek, ám mindig megjelenik egy korlátozási klauzula is. Ennek ellenőrzési módszere a magyar jogban szükségességi-arányossági tesztként ismert.¹⁷ Az alapjogokra vonatkozó szabályokat és azok korlátozását csak törvény állapíthatja meg. **Az I. cikk meghatározza a korlátozás feltételrendszerét.** Erre tehát csak **akkor kerülhet sor, ha más alapvető jogot vagy alkotmányos értéket kell védeni,** és ez esetben is a korlátozásnak meg kell felelnie a **szükségességi-arányossági tesztnek,** illetve feltétel, hogy a korlátozás ne érintse az alapjog lényeges tartalmát. Azt, hogy egyes alapjogok esetében mi minősül lényeges tartalomnak, esetről esetre lehetséges meghatározni.

A szükségességi-arányossági teszt funkciója az, hogy az alapjogi rendszer integritását megőrizze, hiszen kifejezi, hogy a jogok egymással összefüggő rendszert képeznek, amelyek korlátozása csak egymásra tekintettel lehetséges. Az Alkotmánybíróság indokolása alapján **az állam akkor nyúlhat az alapjog korlátozásának eszközéhez, ha** másik alapvető jog és szabadság védelme vagy érvényesülése, illetve egyéb alkotmányos érték védelme **más módon nem érhető el.** Az alapjog korlátozásának alkotmányosságához tehát önmagában nem elegendő, hogy az másik alapjog vagy szabadság védelme vagy egyéb alkotmányos cél érdekében történik, hanem **meg is kell feleljen az arányosság követelményeinek:** az elérni kívánt cél fontossága és az ennek érdekében okozott alapjogsérelem súlya megfelelő arányban legyen egymással. A törvényhozó a korlátozás során köteles az adott cél elérésére alkalmas legenyhébb eszközt alkalmazni. Alkotmányellenes a jog tartalmának korlátozása, ha az kényszerítő ok nélkül, önkényesen történik, vagy ha a korlátozás súlya az elérni kívánt célhoz képest aránytalan.¹⁸ Mindkét feltételnek – tehát a szükségességnek és az arányosságnak – egyszerre kell fennállnia.

A teszt alkalmazásával az Alkotmánybíróság szükségszerűen egyfajta rangsort állapít meg az alapjogok között, míg alapjogokon kívüli szempontokat, mint állami vagy társadalmi érdek, nem, vagy csak ritkán vesz figyelembe.

Egyes alapjogoknál éppen az Alaptörvény állapít meg eltérő szabályokat. Ilyen a **tulajdonvédelem rendszere, ahol meghatározza a kisajátítás – mint alapjog-korlátozás – lehetséges okait, amelyre csakis közérdekből kerülhet sor.**¹⁹

A versengő közérdekek közt az alkotmányos döntéshozatal alapvető kritériuma, hogy csakis azonos szinten védett értékek vethetőek össze. Azaz, a P) cikk oltalmi köre és az így

---

¹⁷ GÁRDOS-OROSZ Fruzsina: „Az alapjogok korlátozása” in JAKAB András – KÖNCZÖL Miklós – MENYHÁRD Attila – SÜLYOK Gábor (szerk.): *Internetes Jogtudományi Enciklopédia*

¹⁸ 26/2013. (X. 4.) AB határozat [162]; 20/2014. (VII. 3.) AB határozat [155]-[157]; 23/2016. (XII. 12.) AB határozat [145]

¹⁹ Nagykommentár az Alaptörvényhez

megjelenő alapvető jogok nem állíthatóak szembe és nem mérlegelhetőek ezen a szinten nem védett elemekkel, így például a bürokráciacsökkentéssel, a fejlesztéstámogatással, vagy az egyéni gazdasági érdekekkel. Utóbbiak ugyanis mindössze eszközök a magasabb közérdeket megtestesítő alapjogi célok elérésében és nem önálló célkitűzések.

Ehhez kapcsolódóan az **Alaptörvény XIII. cikke** a következőket határozza meg:

„(1) Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. **A tulajdon társadalmi felelősséggel jár.**

(2) Tulajdont **kisajátítani** csak kivételesen és közérdekből, törvényben meghatározott esetekben és módon, teljes, feltétlen és azonnali kártalanítás mellett lehet.”

Tulajdonától **senkit sem lehet megfosztani, kivéve, ha ez közérdekből, a törvényben meghatározott** esetekben és feltételekkel, valamint az ezáltal elszenvedett veszteségeikért kellő időben fizetett méltányos összegű **kártalanítás** mellett történik.

Az Európai Unió **Alapjogi Chartája** 17. cikkében az örökléshez való joggal együtt említi a tulajdonhoz való jogot. Kimondja, hogy mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogszerűen szerzett tulajdonát birtokolja, használja, azzal rendelkezzen, és azt örökül hagyja. **A tulajdon használatát, az általános érdek által szükségessé tett mértékben, törvénnyel lehet szabályozni.**

A tulajdonhoz való jog tehát kétségtől alapvető jog, szoros összefüggésben áll az P) cikkel, valamint a 38. cikkel, amely az állam és a helyi önkormányzatok vagyonát nemzeti vagyonnak minősíti. Mindezekre irányadó az I) cikk.

Az Alkotmánybíróság arra is rámutatott, hogy a tulajdonjog valamely tartalmi elemének korlátozása csak akkor jár magának a tulajdonjognak, mint alkotmányos jognak a korlátozásával, és ezáltal **csak akkor alkotmányellenes, ha az nem elkerülhetetlen, vagyis, ha kényszerítő ok nélkül történik, továbbá, ha a korlátozás súlya a korlátozással elérni kívánt célhoz képest aránytalan.**

Mindebből következik, hogy ha az Alaptörvény XX. cikke szerinti „*testi és lelki egészséghez*” vagy a XXI. cikk szerinti „*egészséges környezethez való*” alapjog védelme – és az ennek természeti alapjául szolgáló víz, mint természeti erőforrás, valamint vízkészlet mint a nemzet közös örökségébe tartozó érték megőrzése²⁰ – érdekében szükséges és arányos a tulajdont, a tulajdon használatát korlátozni, akkor ez az ismertetett alapjogi kereteknek megfelelhet. Az arányosságot azonban esetről-esetre vizsgálni szükséges.

A P) cikk alapján **a vízkészlet, az ahhoz kötődő biodiverzitás, talaj, illetve a vizek által nyújtott szolgáltatások (kvázi „közszolgáltatások”) védelme érdekében az állam korlátozhatja a tulajdonhoz kapcsolódó jogosultságok szabad gyakorlását, mivel a P) cikk körébe tartozó értékek védelme – az Alkotmánybíróság gyakorlatában is – közérdeknek minősül.**²¹ A P) cikk kifejezetten az állam és mindenki (tehát jelen esetben a tulajdonosok, földhasználók, gazdálkodók, vízügyi kezelők, vízügyi igazgatási szervek, vízügyi hatóságok stb.) kötelezettségévé teszi a közös örökségünk védelmével kapcsolatos terhek viselését.²² **Fentiek alapján a vizek, vízkészletek védelme érdekében akár tulajdonjogi, gazdálkodási korlátozás is bevezethető, hiszen a nemzet közös örökségébe tartozó értékek megóvásában**

²⁰ A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény (Kvt.) 19. § (1) „*A víz – mint alapvető életfeltétel és korlátozottan előforduló erőforrás –...*”

²¹ 14/2020. (VII. 6.) AB határozat [88], 3071/2019. (IV. 10.) AB határozat, 28/2017. (X. 25.) AB határozat

²² 14/2020. (VII. 6.) AB határozat [59]

minden érintettnek – így a terület tulajdonosainak, használóinak és kezelőinek is – közre kell működni egyfelől saját alkotmányos kötelezettségét teljesítendő, másfelől a társadalmi felelősségvállalás jegyében.

Mindezeket jól illusztrálja, hogy a vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Vgtv.) előírásai alapján – összhangban az Alaptörvény XIII. cikkével – egyes esetekben a tulajdonosnak túrníe kell a tulajdonát érintő korlátozásokat²³, más esetekben bizonyos korlátozások elrendeléséhez kártalanítási kötelezettség társul.²⁴ Amennyiben a korlátozás következtében az ingatlan használata, az ingatlannal kapcsolatos jog vagy foglalkozás gyakorlása lehetetlenné, illetve számottevően költségessé válik, a tulajdonos az ingatlan kisajátítását²⁵ is kérheti bizonyos esetekben.

2.1. A víz, mint nemzeti vagyon

A vízfolyások, tavak, csatornák jelentős része nemzeti vagyonnak (állami vagy önkormányzati vagyonnak) minősül, amelyek kapcsán az Alaptörvény 38. cikke rendelkezéseit is figyelembe kell venni a vízzel, a vízkészlettel való gazdálkodás során. E szerint a nemzeti vagyon kezelésének és védelmének célja a **közérdek szolgálata, a közös szükségletek kielégítése és a természeti erőforrások megóvása, a jövő nemzedékek szükségleteinek figyelembevételével egyetemben. Ezért is fontos a vízmegtartó eszközök alkalmazása, mert az a természeti tőke, természeti erőforrás takarékos, ökológiai szempontból fenntartható használatán alapszik** és hozzájárul a természetes rendszerek által nyújtott ökoszisztéma-szolgáltatások magasabb fokú hasznosításához.

A nemzeti vagyonnal kapcsolatos rendelkezéseket az Nvtv.²⁶ tartalmazza, amely szerint az állami vagyonba és így a nemzeti vagyonba tartoznak – többek között – a felszín alatti vizek, a felszín alatti vizek természetes víztartó képződményei, a folyóvíz és természetes tavak elhagyott medre, valamint a folyóvízben, természetes tavakban újonnan keletkezett sziget, a jogszabályban meghatározott csatornák, tározók, árvízvédelmi fővédvonalak és egyéb vízi létesítmények, valamint az állami tulajdonban álló víziközművek.

Az Alaptörvény 38. cikk is szoros összefüggésben áll a P) cikkel. A 13/2018. (IX. 4.) AB határozat a felszín alatti vízkészlettel összefüggésben kimondta, hogy míg az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése a tulajdonnal együtt járó társadalmi felelősséget általánosságban mondja ki, ezt a 38. cikk a nemzeti vagyon, míg a P) cikk a nemzet közös öröksége kapcsán konkretizálja. A testület azt is kiemelte, hogy bár a nemzeti vagyon és a nemzet közös öröksége fogalmak nem teljesen azonosak, egyes vagyonelemek esetében egybeeshetnek. Ilyen egyezőség áll fenn a felszín alatti vizek esetében is, és ilyenkor **az állam, mint kizárólagos tulajdonos csak oly módon gazdálkodhat ezekkel az elemekkel, hogy nem csupán a jelen nemzedékek közös szükségleteire kell tekintettel legyen, hanem a jövő nemzedékek szükségleteire, valamint magukra a természeti erőforrásokra is**, amelyek önmagukban is értéket képviselnek, és alaptörvényileg oltalmazott tárgyak.

²³ A vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény (Vgtv.) 15. § (6) bekezdés, 21. §

²⁴ Vgtv. 20. § (1)-(3) bekezdések, 21/B. §

²⁵ Vgtv. 20. § (4) bekezdés, 21/A. § (1) bekezdés

²⁶ A nemzeti vagyonról szóló 2011. évi CXCVI. törvény (Nvtv.)

Jelenleg a nagyobb („elsődleges” és „másodlagos”) csatornák mind állami kézben vannak, és a belvízcsatornák zömét kizárólagosan a működési terület szerinti vízügyi igazgatási szerv kezelheti. **Eszerint a vízelvezető (vízgazdálkodást biztosító) rendszerek fenntartásának és üzemeltetésének közvetlen felelőssége és költsége is főként az államot terheli.**

A kis vízfolyások, kisebb jelentőségű csatornák („harmadlagos művek”) jelentős része önkormányzati- vagy magántulajdonban van. A két tulajdonosi kör között azonban a tekintetben különbséget kell tenni, hogy az önkormányzati tulajdonban álló csatornák esetén az önkormányzat alkotmányos tulajdonosi kötelezettségeit az államhoz hasonlóan az Alaptörvény 38. cikke is megalapozza, míg a magántulajdonra ez nem vonatkoztatható. Sok esetben azonban a vízfolyások, csatornák tulajdonjoga rendezetlen, nem lehet megállapítani, hogy ki/kik a tulajdonosok, vagy éppen több tulajdonos van (például osztatlan közös tulajdon). A rendezetlen tulajdonjogi helyzetekben a vízjogi engedélyek meghosszabbításáról, felülvizsgálatáról sem gondoskodott senki, ezáltal üzemeltetésük sem megoldott. Ilyen esetekben a tulajdonosi hozzájárulás kiadása is nehézségekbe ütközik.²⁷ Előbbiek miatt sürgős feladat a rendezetlen tulajdoni helyzet tisztázása, az egyértelmű jogviszonyok lefektetése.

2.2. A tulajdonhoz való jog, a társadalmilag felelős tulajdonlás és a közérdek viszonya

Az Alkotmánybíróság gyakorlata élesen megkülönbözteti a megszerzett tulajdon elvonását annak korlátozásától, de mindkét esetre az Alaptörvény egyaránt védelmet biztosít. A testület immár három évtizedes gyakorlata során dolgozta ki a korlátozás kereteit, amely az utóbbi években a „*társadalmi felelősség*” fogalmára tekintettel új színezetet kapott.

Az Alkotmánybíróság döntéseiben következetesen hangsúlyozta, hogy a tulajdonhoz való jog nem korlátlan, az a köz érdekében és a közérdekkel arányos módon, törvényi szabályozási szinten korlátozható. A testület a **20/2014. (VII. 3.) AB határozatában** a társadalmi felelősséget emelte ki: *„A tulajdonhoz való jog tehát nem minősül korlátozhatatlan alapjognak: az Alaptörvényben foglalt feltételek teljesülése estében – a megfelelő alapjogi garanciák tiszteletben tartása esetében – az állami beavatkozás nem kizárt. Különös jelentőséggel bír e körben az a tény, hogy amint azt az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésének második mondata is deklarálja, „a tulajdon társadalmi felelősséggel jár”.*

Az utóbbi bekezdés kapcsán az Alkotmánybíróság azt is kifejtette, hogy *„Az Alaptörvény P) cikk (1) bekezdése szerinti értékek megóvásának az államot és mindenkit terhelő kötelezettsége pedig ezen, a XIII. cikk (1) bekezdése szerinti társadalmi felelősség egyik konkrét, az Alaptörvényben kifejezetten megjelenő eseteként értelmezhető.”*²⁸ Ebből következően a P) cikk szerinti természeti erőforrások – különösen az ott felsorolt termőföld, vízkészlet, erdők, biológiai sokféleség, de minden más erőforrást is ide értve – védelme érdekében az állam korlátozhatja a tulajdonhoz kapcsolódó jogosultságok szabad gyakorlását, egyfelől mivel **ezen értékek védelme közérdek**, másfelől, mert ezen közérdek a társadalmi felelősség körében az államon túl mindenki alapjogi kötelezettségeként értelmezhető.

²⁷ Lásd részletesebben a 4.3 fejezetben

²⁸ 3071/2019. (IV. 10.) AB határozat [26]

Az Alkotmánybíróság azt is egyértelművé tette²⁹, hogy „(a) tulajdonjog valamely elemének korlátozása azonban csak akkor jár magának a tulajdonjognak, mint alaptörvényi jognak a korlátozásával és ezáltal csak akkor alaptörvény-ellenes, ha az nem elkerülhetetlen, kényszerítő ok nélkül történik, továbbá, ha a korlátozás súlya a korlátozással elérni kívánt célhoz képest aránytalan”.

A tulajdon korlátozásának alkotmányossága kapcsán a már idézett 20/2014. (VII. 3.) AB határozat azt fogalmazta meg, hogy „az alkotmánybírói értékelés voltaképpen tere a cél és az eszköz, a közérdek és a tulajdonkorlátozás arányosságának megítélése lett.” Ez gyakorlatilag a szükségesség-arányosság teszt alkalmazását jelenti. A szükségesség mércéjét a „társadalmi felelősség” kitétel alapján az Alkotmánybíróság továbbfejlesztette és kimondta, hogy „Az Alaptörvény XIII. cikke értelmében még a teljes tulajdonelvonáshoz is (amennyiben arra törvényben meghatározott esetekben és módon kerül sor) csak a közérdek meglétének igazolása szükséges. Ennél szigorúbb szükségesség ezért a tulajdonhoz való jog korlátozásakor – amely nyilvánvalóan enyhébb beavatkozás, mint a kisajátítás – sem alkotmányos követelmény.”³⁰

Mindez azt jelenti, hogy az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a tulajdonjog korlátozásának alkotmányos mércéje – a jogkorlátozás alapját és következményét vizsgálva – enyhébb követelményt támaszt, mint a tulajdonelvonás, kisajátítás esete.

A közérdek miatt történő tulajdonkorlátozás esetében tehát az Alkotmánybíróság a szükségesség meglétét igazoltnak találja, ha az közérdekből történik, márpedig a P) cikk szerinti értékek védelme közérdek. A testület szerint ezekben az esetekben az államnak széles mérlegelési joga van. A közérdekből történő tulajdonkorlátozásokat, a korábbiakhoz képest szélesebb körben megvalósuló korlátozás-türési eseteket alapozhat meg ezzel, hiszen „a tulajdon szociális kötöttségei a tulajdonosi autonómia messzemenő korlátozását teszik lehetővé.”³¹

Az Alkotmánybíróság a **14/2020. (VII. 6.) AB határozatában** leginkább az erdővel kapcsolatban vázolta fel, miként képzelhető el a környezet védelme és a társadalmilag felelős tulajdonlás alkotmányos követelményének összhangja.³² Eszerint az állam a jövő nemzedékek, mint kedvezményezettek számára egyfajta **bizalmi vagyongazdálkodóként** kezeli a rá bízott természeti és kulturális kincseket, és **a jelen generációk számára csak addig a mértékig teszi lehetővé ezen kincsek használatát és hasznosítását, ameddig az a természeti és kulturális értékek – mint önmagukért is védelemben részesítendő vagyontárgyak – hosszú távú fennmaradását nem veszélyezteti.**

Ez az elv a vízgazdálkodási kérdések során is alkalmazandó, hiszen a megfelelő mennyiségű és minőségű víz elengedhetetlen az egészséges környezethez, valamint a testi és lelki egészséghez (ezen belül kiemelten az egészséges ivóvízhez és élelmiszerhez) való jog, illetve a P) cikk szerinti nemzet közös örökségébe tartozó erőforrások biztosításához. **A fentiek egyben azt is jelentik, hogy a vizek használatával és hasznosításával összefüggésben a**

²⁹ 3150/2013. (VII. 24.) AB határozat [16]

³⁰ 25/2015. (VII. 21.) AB határozat [57]

³¹ 18/2015. (VI. 15.) AB határozat [44]

³² „A kötelezettségek különösen az államot, az erdőtulajdonosokat és az erdővel rendelkezni jogosultakat érintik azáltal, hogy a tulajdonnal való rendelkezés, illetőleg az erdőgazdálkodás teljes és feltétlen szabadsága helyébe a felelős, fenntartható gazdálkodást megvalósító, a jövő nemzedékek érdekeit is figyelembe vevő erdőhasználat követelménye lép.”

tulajdonosok (használók) gazdasági érdekei nem élvezhetnek prioritást a vizek, mint a nemzet közös örökségébe tartozó természeti erőforrások védelmével és a jövő generációk számára történő megőrzésével szemben,³³ sőt azokkal, mint nem azonos szinten védett jogos érdekek, össze sem vethetőek. Az elv azt is jelenti, hogy a vízkészletek tekintetében ez a bizalmi vagyonkezelői minőség a tulajdoni helyzeten felül álló kategória, amely a nemzet közös örökségének státuszára vonatkozatható.

Korábban a **28/2017. (X. 25.) számú AB határozat** emelte ki a P) cikk alapján, hogy az élőlények és élőhelyek védelme nem csak az állam, hanem mindenki kötelezettsége, így védelmük érdekében tulajdonjogi (vagy gazdálkodási) korlátozás rendelhető el, amely esetben kártalanítás csak a jogszabályokban rögzített körben járhat, mivel **a természeti erőforrások megóvásában minden érintettnek, így a terület tulajdonosainak, használóinak, kezelőinek is közre kell működni a társadalmi felelősségvállalás jegyében.**³⁴

A jövő generációk érdekeinek védelme azonban nem csupán a P) cikkből vezethető le, hanem a 38. cikk (1) bekezdéséből is: „(a)z állam és a helyi önkormányzatok tulajdona nemzeti vagyon. A nemzeti vagyon kezelésének és védelmének célja a közérdek szolgálata, a közös szükségletek kielégítése és a természeti erőforrások megóvása, valamint a jövő nemzedékek szükségleteinek figyelembevételé”. Ezen alkotmányos rendelkezésből is következik, hogy **egyiképpen a magántulajdonban, az állami, illetve önkormányzati tulajdonban lévő vízfolyások, vízgazdálkodási tevékenységek is meghatározhatók, meghatározott cél elérésére rendelkezhetők, adott esetben korlátozhatók közérdekből.** Különösen arra tekintettel, hogy a nemzeti vagyon ilyen összetevőit elsősorban a természeti erőforrások, természeti tőke (jelen esetben vízkészletek), illetve az általuk nyújtott szolgáltatások jelentik. A vizek által biztosított azon javak és szolgáltatások állapota, amelyeket az ember élete során közvetlenül vagy közvetve felhasznál, létfontosságú az emberi élet, egészség és jól-lét szempontjából. Éles határvonalat kell ugyanakkor húzni az állam, illetve e vonatkozásban az önkormányzatok tulajdonosi, illetve közhatalmi feladatai és felelősségei közt.

Az alaptörvényi keretek közt a szabályrendszernek biztosítania kell a tulajdonosok, gazdálkodók jogos érdekének és a többség, illetve a köz érdekének hosszútávú egyensúlyát szolgáló vízmegtartási tevékenységeket. Mindez azt is jelenti, hogy egyetlen vagy kisebbségi jogos magánérdek nem gátolhatja a közérdek érvényre juttatását. A különböző, versengő jogokat, jogosultságokat, igényeket és érdekeket (pl.: halgazdálkodási jog, természetvédelmi kezelői jogosultság, tulajdonosi jogok, gazdálkodói érdekek, földhasználói igények, vízügyi kezelői jog, vadgazdálkodói érdek stb.) a helyben elérhető vízkészletekre tekintettel is össze kell hangolni, egyeztetni, és mindezeket a közérdek érvényesítésével összhangban biztosítani.

Jó példa az Alkotmánybíróságnak a természet védelme, mint kiemelt alkotmányos érték kapcsán megjelent gyakorlata, amely az államot kötelezi a biológiai sokféleség és a védett természeti értékek megóvására. A védett, fokozottan védett fajok megőrzése érdekében e körben elrendelt gazdálkodási korlátozás, illetve az e korlátozás következtében felmerülő kártalanítására vonatkozó természetvédelmi szabályozás összességében biztosítja az arányosság követelményét.³⁵ Adott esetben a vízmegtartással érintett területeken folytatott

³³ 14/2020. (VII.6.) AB határozat [31]

³⁴ Például: Tvt. 1. § b) pont, 2. § (1) bekezdés c) pont, valamint Vgtv. 20. § (4) bekezdés, 21/B. § (2) bekezdés, 25. § stb.

³⁵ 3330/2022. (VII. 21.) AB határozat [5], [61]-[63]

gazdálkodási (pl.: agrár-, erdő-, hal-, vadgazdálkodás), illetve vízgazdálkodási tevékenység is korlátozható volna a köz érdekében. Ehhez azonban szükség lenne olyan tulajdonosi jogokat korlátozó vízgazdálkodási, és annak kompenzálására irányuló kártalanítási szabályok kialakítására, amely „összességében” kiállja az alkotmányossági tesztet.

3. Stratégiai háttér

A vízvisszatartás célja több stratégiai dokumentumban megjelenik³⁶, de ezek között sokszor nincs kellő koherencia. A stratégiák megvalósításához, végrehajtásához pedig hiányzik a komplex, ágazatközi koordináció és a megfelelő prioritási sorrend. Az Alkotmánybíróság több határozatában is kifejtette, hogy a *„szakmai tartalmú stratégiák figyelmen kívül hagyása valamely jogszabály-változás alaptörvény-ellenességének vizsgálata során külön is értékelendő a nemzet közös örökségét érintő, és az Alaptörvény P) cikk (1) bekezdése szerint a jövő nemzedékek számára is megőrzendő szabályozási tárgyak esetében”*.³⁷ A közjogi szervezetszabályzódba – különböző szervezeti határozatokba – foglalt stratégiák tehát alapjogi jelentőséggel bírnak, jóllehet nem jogszabályok, az azokat alkotó döntéshozókat a további döntéshozatalban éppúgy kötik. Alaptörvény-ellenes helyzetet keletkeztethet, ha valamely stratégiai előírást figyelmen kívül hagynak, vagy nem teljesítenek, vagy akár, ha valamely jogszabályi rendelkezés azzal ellentétes. Mindezek teljesítése ellentmondásos stratégiai célkitűzések esetén eleve kihívásos, ezek belső, és a vízügyi jogszabályokkal való összhangjának megteremtése ugyancsak szükséges.

Ez az előre gondolkodás, amelyet a tervek is megjelenítenek, önmagában is alapjogi jelentőségű, mert az Alkotmánybíróság üzenete – *„A biológiai sokféleség megóvása ugyanakkor hosszú távú, kormányzati ciklusokon is átívelő gondolkodásmódot és szabályozást igényel.”*³⁸ – az állami magatartás irányában a biodiverzitáson túl minden fenntarthatósági kérdésre kiterjesztően értelmezendő.

Az Alkotmánybíróság újabb határozata szerint³⁹: *„(e)zek a stratégiák ugyan jogforrási jellegüket tekintve közjogi szervezetszabályozó eszközök, és ekként a kibocsátót kötik, azonban a közép- és hosszú távú tervezés és kiszámítható jogalkotás olyan szakmai kiindulópontjai is egyben, melyeket valamely szabályozás alaptörvény-ellenességének vizsgálata során az Alkotmánybíróságnak figyelembe kell vennie.”*

Összefoglalva elmondható, hogy mind az éghajlatváltozással, a környezet- és természetvédelemmel, mind a vízgazdálkodással foglalkozó koncepciók, stratégiák kiemelik a vízvisszatartás, vízmegőrzés fontosságát, de az eddigi tapasztalatok, információk⁴⁰ szerint **a megvalósítást, végrehajtást szolgáló konkrét intézkedések – a következőkben kifejtendő anomáliák miatt (is) – nehezen vagy alig valósulnak meg. A fenntartható vízgazdálkodás**

³⁶ Különösen: Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia 2012–2024 (NFFS), Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió, Második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (NÉS-2), Nemzeti Környezetvédelmi Program (NKP), Nemzeti Természetvédelmi Alapterv (NTA), Nemzeti Biodiverzitás Stratégia, Nemzeti Tájstratégia 2017–2026, Kvassay Jenő-terv (KJT) – a Nemzeti Vízstratégia, Harmadik Vízgyűjtő-gazdálkodási-terv (VGT3).

³⁷ 14/2020.(VI. 09.) AB határozat [31], 13/2018. (IX. 4.) AB határozat [40]

³⁸ 28/2017. (X. 25.) AB határozat [19]

³⁹ 5/2025. (VI. 30.) AB határozat [53]

⁴⁰ A jövő nemzedékek szószólója által összehívott, 2026. február 16-án vízügyi, természetvédelmi, jogi szakértőkkel tartott kerekasztal következtetései alapján.

kialakítása nem egyedül vízgazdálkodási feladat, és mélyreható gazdasági, társadalmi változásokat, szemléletváltást is igényel.

4. A vízgazdálkodási szabályrendszer

4.1. Átfogó szabályok

A jelenlegi vízgazdálkodási keretrendszer szabályozási környezete az ismertetett történeti sajátosságokból eredően elsődlegesen a vizek kártétele elleni védelem, a víz károkozás nélküli levezetésének végrehajtását szolgálja, így kevésbé segíti elő a vízmegetartó megoldások megvalósítását. A meglévő jogszabályok szemléletén, fogalomhasználatán időszerű változtatni, hogy ne egyoldalúan és eltúlzottan szerepeljenek benne a „vítől veszélyeztetett”, „vizek kártételei elleni védelem” stb. fogalmak. A Magyar Hidrológiai Társaság oldalán publikált tanulmányban is szereplő javaslat szerint: *„Általánosságban, a hatályos vízgazdálkodási jogszabályok fogalmai közé be kell vezetni a lefolyáslassítást, és a vízmegetartást, és ugyanolyan szinten kell szabályozni ezeket a védekezési módokat, mint az árvíz és belvízvédelmet. Az engedélyezés hatékonyabbá tételéhez első lépésben szükség lenne átfogó, komplex tervezésre, ami összességében vizsgálja a vízmegetartás lehetőségeit egy-egy részvízgyűjtőn belül, és azt határozza meg, hogy hova milyen típusú létesítmény kerüljön elhelyezésre.(...) (S)okkal dominánsabb kérdésként merült fel a vizek kártételei elleni védekezés, illetve a megfelelő ivóvíz ellátás és szennyvízelvezetés kérdése, mint a vízmegetartás. Vélhetően ennek oka az, hogy a vizek kártétele nem csak a környezetre, hanem az emberi életre is közvetlen veszélyt jelenthet, ami igaz a nem megfelelő ivóvíz ellátás és szennyvízelvezetés esetére is. Az, hogy egy adott terület sivatagosodik, közvetlenül nem jelent veszélyt az emberi életre. A Homokhátságon is lehet élni, hiszen a településeken az ivóvíz ellátás biztosított, csak a termőföldek kívánt megművelésére nincs lehetőség. A déli országokhoz képest a külterületi tüzesetek sem olyan gyakoriak a pusztán, ami miatt a vízhiányt a legveszélyesebb kategóriába kellene sorolni. Tehát a szárazság az emberi élet szempontjából nem olyan veszélyes, mint az árvíz vagy a lakott területeket is veszélyeztető belvíz. Talán ez az oka annak, hogy a hatályos jogszabályok nem kezelik azonos súllyal az aszályt és a vízmegetartás kérdését.”*⁴¹

Bár a Vgtv. hatálya⁴² kiterjed többek között a vizek hasznosítására, hasznosíthatóságának megőrzésére és a vízkészletekkel való gazdálkodásra is, ez a téma jelenleg mégsem kap még a jelentőségéhez igazodó hangsúlyt és értelmet. A fent részletezett alaptörvényi kereteknek megfelelően – hasonlóan más jogszabályokhoz⁴³ –, indokolt lenne alapvető célként, vagy alapelvi elvárásként rögzíteni, hogy nem csupán a hasznosítás, hanem a vizek **fenntartható hasznosítása**, illetve nem önmagában a gazdálkodás, hanem a vízkészletekkel való **fenntartható gazdálkodás** a tényleges célkitűzés.

⁴¹ Veres Dóra, Werner Sára, dr. Király Botond Gergely: Vízmegetartás, lefolyáslassítás korlátai és lehetőségei a hazai vízgazdálkodásban - VIKÓTI Mérnöki Iroda Kft.

https://www.hidrologia.hu/wp-content/uploads/2023/11/0227_veres_dora.pdf

⁴² Vgtv. 1. §

⁴³ Például: Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény 2. §, a területfejlesztésről szóló 2023. évi CII. törvény 2. §, a magyar építészetéről szóló 2023. évi C. törvény 1. §, 4. §, 7. §.

A Vgtv. 2. §-ában az állami feladatok között megjelenik a vizek kártételei elleni védelem érdekében a vízkár-elhárítási tevékenység szabályozása, azonban az Alaptörvény szerinti kötelezettségek – a vízkészlet megőrzési, védelmi, fenntartási tevékenységek – nem.

A nemrég kihirdetett, a vízgazdálkodási tárgyú törvények módosításáról szóló 2025. évi XXXVI. törvény 3. §-a alapján a Vgtv. 7. § (2) bekezdése a következő i) és j) ponttal egészült ki:

[Az (1) bekezdésben megjelölt feladat:]

„i) a vízkészletek növelése, a felszíni és felszín alatti vizek és vízálléstartók vízmegtartási szempontú üzemeltetésével;

j) a vízhiányból eredő vízkárelhárítás.”

Ezek alapján az állami tulajdonban lévő, valamint a vízügyi igazgatóság, mint állami szerv fenntartásába kerülő vizek és vízálléstartók üzemeltetése során a Vgtv.-ben eddig felsorolt vízügyi igazgatási feladatok kiegészülnek a vízálléstartók vízmegtartási szempontú üzemeltetési, és a vízhiányból eredő vízkárelhárítási feladatainak rögzítésével. Ráadásul ezen feladatok elvégzésének költségeit a közérdek mértékéig a központi költségvetés útján kell biztosítani.

Ez a törvénymódosítás előremutató és messzemenőként támogatandó, azonban a kezdeti felhatalmazás után **szükséges a további részletszabályok ehhez való igazítása**, pontosítása. Mivel a klímaváltság hatásai helyben, települési szinten is jelentős mértékben érvényesülnek, a szubszidiaritás elvével is összhangban megfontolandó, hogy ne csak az állam, **hanem az önkormányzatok feladatai közé⁴⁴ is bekerüljön a vízkészletekkel való felelős és fenntartható gazdálkodás, sőt akár az önálló önkormányzati vízjogi szabályozás lehetősége is felmerülhet.**⁴⁵

A Vgtv. részletesen taglalja⁴⁶, hogy milyen kötelező feladatokat kell a települési önkormányzatoknak ellátniuk. Ezek közül a csapadékvíz elvezetése az egyik fő feladat, amely mellett a már említett alkotmányos „előrelépési kötelezettséggel” is összhangban, a változó életviszonyok közt indokolt a csapadékvíz helyben tartásának szükségességét is megjeleníteni. Utóbbi megvalósulhat akár a mára meghaladott, elsősorban a vizek gyors levezetését szolgáló gyakorlatok felszámolásával, a burkolt felületek csökkentésével, zöldfelületek növelésével, záportározók, kis vizes élőhelyek kialakításával is, lehetőség szerint természet alapú megoldások alkalmazásával. A másik fontos önkormányzati feladat a vízelvezető rendszerek fenntartása, megfelelő üzemeltetése, azonban a települési árkok, csatornák tervezése, működtetése, karbantartása során ezek nem csak a csapadékvíz elvezetésére kell képesek legyenek, hanem szükség esetén annak visszatartására is.⁴⁷

⁴⁴ Vgtv. 7. § (4) bekezdés

⁴⁵ Pump Judit: A természetes vízmegtartás önkormányzati szabályozhatósága, in: Agócs Ilona; Sulyok Katalin; Szamek, Gabriella; Szemesi, Sándor (szerk): Közös jövőnk, közös felelősségünk - A jövő nemzedékek védelmének kihívásai ORAC Kiadó, Bp, 2025. 189. o.

⁴⁶ Pl.: Vgtv. 4. §

⁴⁷ Lásd részletesebben:

https://networknature.eu/sites/default/files/old_files/uploads/Lakosságnak%20szóló%20kiadványok%20-%20LIFE%20MICACC%20Brosura_vegleges.pdf

<https://lifelogos4waters.bm.hu/>

https://wwf.hu/wp-content/uploads/2025/12/onkormanyzati_alkalmazkodasi_utmutato.pdf

<https://wwf.hu/viztukor-vizmegtarto-megoldasok-a-termeszettel-osszefogva/>

A Vgtv. 2/A. §-ában megjelenik, hogy a vízkészlet fenntartása és a jövő nemzedékek számára történő megőrzése érdekében a vízügyi és vízgazdálkodásért felelős miniszter együttes feladata az ország területének vízkészletvédelmi szempontból történő vizsgálata, valamint e vizsgálat eredményeként a vízkészletvédelmi országtérkép elkészítése. A 319/2023. (VII. 17.) Korm. rendelet alapján kijelölt vízkészletvédelmi országtérkép azonban csak a felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny, az ivóvíz minőségi követelményeinek biztosítása szempontjából fontos területeket jelöli ki és számos egyéb kockázatot nem vesz figyelembe.⁴⁸

Elmarad továbbá a felszíni vízkészletek megőrzése szempontjából fontos és érzékeny területek kijelölése, az arra vonatkozó részletszabályok megállapítása, továbbá a felszíni és felszín alatti vízkészletek mennyiségi védelme is hiányzik a jogszabályból, jóllehet ugyanolyan fontos, mint a minőségi. Különösen problémás ez egy olyan szabályozási környezetben, amely inkább a vizek elvezetését szorgalmazza a vizek kártételei elleni védelem érdekében. A felszín alatti és a felszíni vizek állapota, mennyisége, helyzete egymásra ható folyamat. Jelen javaslat ugyan a felszíni vizekkel foglalkozik, ugyanakkor számos vízkészletgazdálkodási problémát nem lehet megoldani a felszín alatti vizek helyzetének rendezése, biztosítása nélkül, éppen e kölcsönhatás miatt.⁴⁹

A vizek kártételei elleni védelem és védekezés szabályait alapvetően át kell gondolni, mert sok esetben a korábban kárnak minősülő események a változó klimatikus körülmények közt mára inkább kívánatosnak, sőt előnyösnek minősülnek. Egy ingatlanon a víz megjelenése nem automatikusan káros és nem feltétlenül igényel kárelhárítást. Indokolt megvizsgálni, hogy a víz vajon természetes okokból jelent-e meg, lehet-e az adott területen végzett tevékenységet ehhez igazítani, továbbá átgondolni, hogy hol, milyen tevékenységhez mennyi vízre van szükség, és azt hogyan lehet „előteremteni”, megtartani. Az ár- és belvízvédelmi szempontból kijelölt **kockázattérképek, kockázatkezelési tervek klíma-, környezet-, természet- és vízvédelmi szempontok szerinti felülvizsgálata is elkerülhetetlen.**

A Vgtv. 22. § tartalmazza az ingatlan tulajdonosa (használója) kötelezettségeit, így az ingatlant csak úgy hasznosíthatja, művelheti, ha a vizek természetes lefolyását nem akadályozza, a víz minőségét nem károsítja. Időszerű a rendelkezés olyan irányú kiegészítése, mely az **ingatlan tulajdonosát (használóját) arra is kötelezi, hogy az ingatlanára jutó, de**

---

⁴⁸ Az országtérkép csak a minőségi szempontok egy részét veszi figyelembe (szennyezés elérési idők), és csak a legérzékenyebb területekre (a fedvény csak a nyílt karsztot és vízbázis védőterületeket tartalmazza) vonatkozik, így igen korlátos.

⁴⁹ Lásd részletesebben:

A jövő nemzedékek szószólójának észrevételei a vízgazdálkodásról szóló törvény módosításáról szóló törvénytervezetre vonatkozóan (2023. 05. 09.)

<https://www.ajbh.hu/documents/10180/7540060/A+jövő+nemzedékek+szószólójának+észrevételei+a+vízgazdálkodásról+szóló+törvény+módosításáról+szóló+törvénytervezetre+vonatkozóan.pdf/1e3fd14d-349b-f19b-35cb-c885b3cb8698>

A jövő nemzedékek szószólójának figyelemfelhívása a mezőgazdasági öntözési célú kutak létesítésével és fennmaradásával kapcsolatos eljárásokkal szembeni alkotmányos elvárásokról (2021. 02. 04.)

https://www.ajbh.hu/documents/10180/2926454/Sz%C3%B3sz%C3%B3l%C3%B3j%C3%B3figyelemfelh%C3%ADv%C3%A1sa_mezgazd_%C3%B6nt%C3%B6z%C3%A9si+c%C3%A9l%C3%BA+kutak/7341f25f-6bfc-764e-5d7d-5e8c8d615f71

A jövő nemzedékek szószólójának elvi állásfoglalása a felszín alatti vizek védelmében (2017. 05. 24.)

<https://www.ajbh.hu/documents/10180/2762244/Elvi+állásfoglalás+a+felszín+alatti+vizek+védelmében.pdf>

ott kárt nem okozó vizet lehetőség szerint megtartsa, helyben felhasználja annak érdekében, hogy a vízkinccs, illetve a víz által nyújtott járulékos szolgáltatások (pl.: kisvízkör fenntartása, párolgás, éghajlatszabályozás, terméshozam növelés) minél szélesebb körben megmaradjanak.

A vízgazdálkodási szabályok szemléletváltást tükröző pontosításán túl szükséges a területhasználati szabályozás vízmegtartást támogató szemléletű felülvizsgálata is. Amennyiben egy adott terület a természeti adottságai alapján eredendően vízjárta, vízbő terület, de a területhasználat ehhez nem illeszkedik, a víz az aktuálisan ott folyó tevékenységet rendre ellehetetleníti, akkor elsősorban olyan tevékenységet vagy arra való áttérést érdemes szorgalmazni, amely a vízjárással összeegyeztethető (a kár folyamatos megtérítése vagy a vízelvezetés helyett). Ehhez többek között szükség lenne egy olyan agrártámogatási reformra, amelyben kizárt volna, hogy a gazdálkodó a vízjárással összeegyeztethetetlen termelés fenntartásához támogatást kaphasson.

4.2. Korlátozás, tűrés, kártalanítási kötelezettség

A Vgtv. VII. Fejezete rögzíti a vízügyi szakfeladatok ellátásához nélkülözhetetlen, az adott ingatlan tulajdonosát (egyéb jogcímen használóját) terhelő **tűrés kötelezettséget**, illetve használati korlátozásokat, továbbá – a törvényben szabályozott jogviszonyból eredő – a közérdeket szolgáló rendelkezéseken alapuló egyéb jogokat és kötelezettségeket, így a korlátozással arányos kártalanítási kötelezettséget is.

- A Vgtv. 20. § (1) bekezdése alapján lehet egy ingatlanon **vízvezetési szolgalmi jogot** alapítani, amely szerint az ingatlan tulajdonosa (használója) **köteles tűrni**, hogy a vízügyi hatóság határozata alapján a közcélú vízilétesítményt az ingatlanán elhelyezzék és üzemeltessék, illetve az ehhez szükséges vízimunkákat elvégezzék.
- A Vgtv. 20. § (2) bekezdése szerint létesíthető az ingatlanon a **vízhasználati szolgalmi jog**, amely szerint a vízügyi hatóság kérelemre engedélyezi a meglévő és vízjogi engedély alapján üzemelő vízilétesítményhez történő csatlakozást.
- A Vgtv. 20. § (3) és (3a) bekezdése szerint a parti ingatlan tulajdonosa (használója) **tűrni köteles** az ingatlanán egyes szakfeladatok (például: vízpartra bejárás, mederanyag elszállítás, munkavégzés, átmeneti jellegű létesítmények elhelyezése, víztelenítésének biztosítása, hajóút kitűzése) elvégzését.
- Vgtv 26. §-a is tulajdonképpen a vízkivezetés, illetve az ingatlan elárasztásának időleges jellegű tűrését írja elő, akkor, ha a vizek mennyisége vagy a vízilétesítmények teljesítőképessége a többletvizek fokozatos leeresztését teszi szükségessé.

A felsorolt szolgalmi jogok alapítása, illetve a szakfeladatok ellátása miatti tulajdonjog korlátozás mértékének megfelelően **az ingatlan tulajdonosát (használóját) kártalanítás illeti meg**. Ha a korlátozás következtében az ingatlan használata, az ingatlannal kapcsolatos jog vagy foglalkozás gyakorlása lehetetlenné, illetve számottevően költségessé válik, **a tulajdonos az ingatlan kisajátítását kérheti**.

A leírt alapjogi keretek közt újragondolandó, hogy a köz javát szolgáló vízmegtartó megoldások és az azok megvalósítását szolgáló „létesítmények”⁵⁰ kapcsán **miként, milyen**

---

⁵⁰ Sok esetben olyan beavatkozásról van szó, amely nem is igényel ténylegesen vízilétesítmény kialakítást.

esetekben indokolt az ingatlantulajdonosok (használók) tūrési kötelezettségét bővíteni. Időszerű az esetleges többletvizekhez való viszonyok újragondolása és a helyben tartás ösztönzésére, valamint annak eltūrésére való kötelezettség szabályozásának megfontolása. Ez a levezetett alapjogi keretekkel összhangban áll és a Vgtv. rendelkezhet arról, hogy melyek azok az ingatlan használatát, hasznosítását időlegesen akadályozó tevékenységek, amelyek nem jelentenek olyan mértékű korlátozást, amely az ingatlan eredeti hasznosítását ellehetetleníti, ezért azok eltūrésére kötelezhetők a tulajdonosok (használók) akár általánosan jogszabályi előírásként, vagy vízügyi hatósági határozat alapján. Bizonyos területfelhasználási vagy vízgazdálkodási kategóriákra, övezetekre vonatkozó előírások között az is meghatározható, hogy hol és milyen tevékenységek tūrése kötelezettség. Például a kiváló termőhelyi adottságú területeken nem lenne célszerű változtatni az ingatlantulajdonosok (használók) tūrési kötelezettségén, de a mélyfekvésű, eredetileg vízjárta területeken, ahol a gazdálkodás eleve nem olyan hatékony, vagy ahol a vízmegtartással összeegyeztethető a gazdálkodás jellege (pl.: ártéri gazdálkodás; erdőgazdálkodás, legelőgazdálkodás, fokgazdálkodás), ott pontosítható a tūrési kötelezettség kerete, mértéke, vagy adott esetben a tájhasználat váltás, művelési ág váltás szükségessége.⁵¹

A fentiek mellett számos szakterületi jogszabály rendelkezik a tulajdonos tūrési kötelezettségéről a közérdek megvalósítása érdekében. Például a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Tvt.) előírásai alapján – összhangban az Alaptörvény XIII. cikkével –, míg egyes esetekben a tulajdonosnak tūrnie kell a tulajdonát érő korlátozásokat⁵², addig más esetekben bizonyos korlátozások elrendeléséhez kártalanítási kötelezettség társul.⁵³

A nemzet közös örökségének szintén részét képező műemlékek védelme érdekében a magyar építészetéről szóló 2023. évi C. törvény (a továbbiakban: Méptv.) írja elő a tulajdonos tūrési kötelezettségét, és bizonyos esetkörben – a műemlék megőrzése érdekében az állagvédelemhez szükséges átlagos mértéket meg nem haladó jogszerűen előírt korlátozás, tilalom vagy kötelezés – az ehhez kapcsolódó kártalanítási igény kizárását.⁵⁴

További példaként hozható fel az erdőtulajdonosok, erdőgazdálkodók jogait és kötelezettségeit szabályozó rendszer, amelyben főszabályként az erdőt (beleértve az erdő mennyiségét és minőségét is) fenn kell tartani, és mind az állami-, mind a magántulajdonú ingatlan használatát az erdő fenntartási kötelezettségével összeegyeztethető módon – bármilyen ellentételezés vagy kártalanítás nélkül – kell megoldani.⁵⁵ Amikor az Evt. által meghatározott tevékenység az erdőgazdálkodás **jelentős közérdekű korlátozásának minősül**⁵⁶, akkor van ténylegesen mód a részben vagy egészben magántulajdonú erdőben a tulajdonos kárainak kompenzálására.

---

⁵¹ Például a 2017-2030 közötti időszakra vonatkozó, 2050-ig tartó időszakra is kitekintést nyújtó második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (NÉS-2) szerint javasolt lenne a rendszeresen vízjárta, belvizes tulajdonságai miatt mezőgazdasági szempontból gazdaságtalanul hasznosítható területek művelésének megszüntetése, illetve adottságaiknak megfelelő hasznosítása (vizes élőhelyek kialakítása), természetközeli vízpótlási rendszerek kialakítása, kistáji vízkörforgások rehabilitációja, erdők, vizes élőhelyek fokozott szerephez juttatása a vizek megtartásában.

⁵² Tvt. 41. § (1), (2) bekezdés, 50. § (1) bekezdés, 77/A. § (6) bekezdés

⁵³ Tvt. 41. § (3) bekezdés, 50. § (1) bekezdés, 72. § (1), (3) bekezdés

⁵⁴ Méptv. 140-141. §

⁵⁵ Evt. 7. § (3) bekezdés, 51-52. §, 77-78. §

⁵⁶ Evt. 28/E. §

A hivatkozott törvények előírásaival analóg módon a Vgtv. vagy más kapcsolódó törvény szabályozhatja, hogy a vízvédelmi, vízkészlet-védelmi szempontok, mint közérdek érvényesítése érdekében **a szabályozás vagy a vízügyi hatóság milyen magatartásoktól való tartózkodás** (például belvíz elvezetésének tilalma) **vagy cselekvés** (mélyebben fekvő területeken a víz megőrzését szolgáló beavatkozások) **eltűrésére kötelezheti a magántulajdonosokat (használókat) a víz, mint nemzeti érték megőrzése érdekében.**

Az állami tulajdonban lévő területek, vízfolyások, csatornák esetén pedig az állam közérdeket szolgáló megkülönböztetett szerepe, feladatai és felelőssége okán,⁵⁷ amely a társadalmi felelősségvállalás magasabb fokaként is értelmezhető, **további tevékenységek is korlátozhatóak volnának kártalanítás nélkül.** Hasonlóan például az állami erdőgazdálkodáshoz, ahol az Evt. 10. § (4) bekezdése alapján az állam 100%-os tulajdonában álló erdőre, valamint erdőgazdálkodási tevékenységet közvetlenül szolgáló földterületre vonatkozó természetvédelmi vagy árvízvédelmi indokból jogszabályban vagy határozatban jogszerűen elrendelt korlátozás nem keletkeztet kártalanítási igényt.

A rendelkezésekből látható, hogy **bizonyos mértékig csak a tűrés kötelezettség jelentkezik, és csak akkor van lehetőség a károk kompenzálására, ha a tevékenység jelentős mértékű korlátozásnak minősül.** Ez összhangban áll az alapjogi tétellel, mely szerint az arányosság és szükségesség tesztje alapján határolandók el a tulajdonjog korlátozását érintő tevékenységek.

Amennyiben a tulajdonjoghoz kötődő jogok, jogosultságok használatát olyan mértékben szükséges korlátozni, amely túllép a tűrés kötelezettség mértékén és az ingatlan használatát vagy hasznai szedését túlzott mértékben korlátozza vagy ellehetetleníti, más szabályozási megoldásokat kell megvizsgálni. Ilyen esetben **megfontolandó új szolgalmi jog (vízmegtartási szolgalmi jog vagy vízmegtartási közérdekű használati jog) alapítása és Vgtv.-be illesztése,** hiszen ezeket a tevékenységeket – a többi szolgálommal érintett tevékenységhez hasonlóan – közérdekből (természeti erőforrásvédelmi, környezetvédelmi, természetvédelmi közérdekből) szükséges elvégezni. **Egy ilyen új szolgalmi jog alapítása esetében, a jogszabály a fentiekhez hasonlóan a korlátozás mértékének megfelelő kártalanítást, vagy végső esetben kisajátítást is elő kellene írjon.** A kártalanítás mértékének megállapítása során azonban figyelemmel kell lenni **azokra az értékekre is, amelyekhez a károsult éppen a korlátozás által jut hozzá,** hiszen a víz visszatartásának kötelezettsége (mint korlátozás) nem csak kárt okozhat, de adott esetben hasznot is hozhat (pl. természetlag növekedés, biodiverzitás jobb állapotba kerülése, kút vízszintjének növekedése stb.). További szabályozási kérdés, ha a kár más forrásból megtérült (pl. hazai vagy uniós támogatás, aszálykár-enyhítő támogatás).

A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) IX. címe rendelkezik a szolgalmi és a közérdekű használat alapszabályairól. A közérdekű használati jog⁵⁸ szabályai szerint az **ingatlanra közérdekből,** a jogszabályban feljogosított személyek javára – hatóság határozatával vagy az érintett feleknek a határozatot pótló megállapodásával – **szolgalmat vagy más használati jogot lehet alapítani.** A használati jog alapításáért **a korlátozás mértékének megfelelő kártalanítás jár.**

⁵⁷ 3104/2017. (V. 8.) AB határozat [39]; 3042/2021. (II. 19.) AB határozat [92]-[93]; 5/2025. (VI. 30.) AB határozat [93]

⁵⁸ Ptk. 5:164. §

A **közérdekű használati jog** alapítása valamely, külön jogszabályban meghatározott személy vagy személyek számára biztosít a szolgáalomhoz hasonló természetű használati jogot. A használati jog alapításához megkövetelt közigazgatási eljárás garanciális előírás, amellyel a szabályozás biztosítja az eljárás keretében a használati joggal terhelt ingatlan tulajdonosa érdekeinek érvényesülését. A szolgálmi jog és a közérdekű használati jog alapítása esetén további jogállamisági garanciákat nyújt az, hogy azokat a közhiteles ingatlan-nyilvántartásban fel kell jegyezni, így mindenki számára megismerhetőek mint az adott ingatlanhoz kapcsolódó jogok, tények, kötelezettségek.

Jelen esetben a vízmegtartás érdekében, **a vízügyi igazgatási szervek, vízügyi kezelők számára lenne szükséges a közérdekű használatra feljogosító szabályokat a Vgtv.-ben rögzíteni** annak érdekében, hogy a más tulajdonában álló ingatlanok igénybevételeivel is el tudják látni feladataikat.

A közérdekű használat és a szolgálmi jog egymáshoz nagyon közel álló, a gyakorlatban sokszor egyenértékű és alternatív lehetőségként alkalmazható megoldások. A tulajdoni korlátozások fő szabályai a Ptk.-ban jelennek meg. Azok a helyzetek, amelyekben az ingatlan tulajdonosa annak tűrésére köteles, hogy ingatlanát az erre külön jogszabályban felhatalmazott személyek igénybe vegyék, a kisajátításhoz hasonlatosak, ezért a szabályozás struktúrája is a kisajátításhoz hasonló: az ingatlan tulajdonosának tulajdonjogát ilyen esetekben jogszerűen lehet korlátozni, a korlátozás csak az erre feljogosított szervek szakfeladatainak ellátása érdekében lehetséges (ez általában közérdek), és ennek fejében kártalanítás jár. Ezek a korlátozások sokfélék lehetnek, mind tartalmukat, mind formájukat, mind pedig a korlátozás jogosultjaként meghatározott alanyokat tekintve, azonban közös bennük, hogy a közérdeken alapulnak, és sok vonatkozásban nem a magánjog, hanem a közjog szabályozási területére tartoznak.⁵⁹

A tulajdonosi részjogosítványokat mindezekon túlmenően korlátozzák egyéb, nem közérdekű használati jogot alapító jogszabályok is, mint például környezetvédelmi, műemlékvédelmi, természetvédelmi, építésügyi, egészségügyi stb. jogszabályok. Ezek általában nem más személyek vagy hatóságok számára biztosítják a dolog (ingatlan) igénybevételenek jogát, hanem egyéb kööttségekkel korlátozzák a tulajdonos használati jogát.

Amennyiben az áram-, a gáz-, vagy a közlekedési szolgáltatások (közérdekű szolgáltatások) ellátása érdekében lehetőség van korlátozásra, szolgálmi jog és közérdekű használati jog alapítására, valamint ezek ellentételezésére, akkor az emberi élet alapfeltételeit biztosító életkörülmények és erőforrások, valamint az élőlények (állatok és növények, legyenek azok vadon élők vagy haszon-növények és -állatok) alapvető létfeltételeit biztosító, **éltető víz megtartása érdekében még indokoltabb tulajdont korlátozó szabályokat alkotni, szolgálmi vagy közérdekű használati jogot alapítani.**

Mindezt az öntözéses gazdálkodás szabályozása és gyakorlata felől vizsgálva további érvek merülnek fel. Az öntözéses gazdálkodásról szóló 2019. évi CXIII. törvény 2. §- a alapján az **öntözéses gazdálkodás folytatása érdekében a vízilétesítmény vízjogi engedélyese öntözési szolgáalomra jogosult**, amely alapján a szolgáló ingatlan tulajdonosa, használója köteles tűrni, hogy az ingatlanán az öntözéses gazdálkodást folytató mezőgazdasági termelő a

---

⁵⁹ Menyhárd Attila, In: Gárdos Péter, Vékás Lajos (szerk.): Nagykommentár a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez

mezőgazdasági tevékenységéhez szükséges öntözést szolgáló vonalas vízellátási hálót létesítsen és üzemeltessen, az ehhez szükséges vízmunkákat elvégezze, illetve az öntözőberendezést átvezesse, ha az az ingatlan rendeltetészerű használatát nem zárja ki.

A törvény indoklása szerint az öntözés, habár nem tekinthető az állam vagy önkormányzat által ellátandó kötelező feladatnak, mint gazdálkodási mód, közérdeknek minősül. Ennek megfelelően a vízáteremtés megoldása érdekében, egyéni szinten kell az öntözési szolgalmi jogot biztosítani. A törvény ennek megvalósítása érdekében rendelkezik az érintett földrészek tulajdonosainak kártalanításáról, az öntözési szolgalmatartalomról, valamint a joggyakorlás egyes kérdéseiről. Az öntözés megkönnyítésére számos szabály született a közelmúltban, ha azonban az aszálynak egyre jobban kitett térségünk problémáira hosszú távú megoldást keresünk, figyelembe kell venni azt a tényt, hogy az öntözés lehetőségei – annak jellegénél fogva – korlátozottak, csupán tüneti kezelésnek tekinthetők, alkalmanként akár ellenjavalltak is. Az öntözés a jelenlegi szárazodó környezetben olyan agrárkultúrát próbál fenntartani, amely egyre távolabb kerül a környezeti feltételek által biztosított lehetőségektől, hosszú távon egyre nagyobb energiákat, erőforrásokat emészt fel, így egy nagyon sérülékeny rendszer jön létre. Öntözésre a vegetációs időszak legszárazabb, legmelegebb periódusában van szükség, azonban ekkor áll rendelkezésre a legkevesebb vízkészlet, ráadásul az a környező területekről von el vizet úgy, hogy a kiöntözött vízmennyiség nem is hasznosul kellőképpen. Mindemelllett az öntözhető területek nagysága erősen korlátos, továbbá az öntözés során nemkívánat talajdegradációs folyamatok indulhatnak el. Egyre inkább az a következtetés látszik kirajzolódni, hogy öntözés csak nagyon indokolt esetben és olyan technológiai megoldások alkalmazásával volna elfogadható, amely figyelembe veszi az elérhető vízkészleteket, a terület természeti viszonyait, nem pazarló és nem rontja a talaj szerkezeti elemeit.

Figyelemmel arra, hogy a víz megtartása, a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás és a reziliencia segítése egyre inkább közérdeknek tekinthető, ezért indokolt a vízmegtartás közérdeknek, a vízmegtartási beavatkozás közcélúnak minősítése és egy új vízmegőrzési szolgalmi jog, valamint az ahhoz kötődő kártalanítás szabályainak kidolgozása és jogszabályokba építése⁶⁰.

A vízgazdálkodási hatósági jogkör gyakorlásáról szóló 72/1996. (V. 22.) Korm. rendelet rendelkezései alapján a vízügyi hatóság a létesítmény létesítésének vagy üzemeltetésének engedélyezése, illetve az engedély módosítása során határoz a vízvezetési szolgalmat alapításáról.⁶¹ Amennyiben közcélúnak minősülő vízmunkáról, vízellátási hálóról van szó, akkor a szolgalmat létesítéséhez nem is szükséges az ingatlan tulajdonosának,

---

⁶⁰ Példaként hozható fel az öntözéses gazdálkodásról szóló törvény végrehajtásáról szóló 302/2020. (VI. 29.) Korm. rendelet, amely részletesen meghatározza az öntözési szolgalmat alapítására és a kártalanításra vonatkozó szabályokat.

⁶¹ 72/1996. (V. 22.) Korm. rendelet 6. § tartalma:

Ha a vízjogi engedélyezési kötelezettség alá tartozó, a Vgtv. szerint közcélúnak minősülő vízellátási hálót vízvezetési szolgalmat alapításával létesíthető, a szolgalmat alapításáról a vízügyi hatóság a létesítmény létesítésének vagy üzemeltetésének engedélyezése, illetve az engedély módosítása során határoz.

Nemzeti vagyonihoz tartozó vizek medrét érintő vízvezetési szolgalmat a vízjogi létesítési engedély véglegessé válásának napján e rendelet erejénél fogva jön létre.

A jogosultat, valamint a tőrésre kötelezettet megillető jogokat és terhelő kötelezettségeket az alapul szolgáló jogviszony határozza meg azzal, hogy a jogosult a vízjogi engedélyben rögzített tevékenységet a szolgalmat érintett ingatlan tulajdonosának, vagyoni kezelőjének, használójának érdekeit, az ingatlan használati módját figyelembe véve gyakorolhatja.

vagyonkezelőjének hozzájárulása.⁶² A szolgálat alapja is a tūrési kötelezettség. A jelenlegi éghajlati viszonyok közt egyre több helyen merül fel, hogy nem vízvezetést, hanem vízmegtartást szolgáló közcélú vízimunkát kellene végezni vagy vízilétesítményt kellene működtetni, ehhez azonban a jogszabályokban meg kellene teremteni a **vízmegtartási szolgálat alapításának lehetőségét** is. A leírtakhoz hasonlóan ezen szolgálat esetében is előírható a vízjogi engedély megszerzése, módosítása kapcsán, hogy ahhoz nem szükséges a tulajdonos hozzájárulása.

Ne felejtjük el, hogy a Ptk. a tulajdonost teszi felelőssé mindazokért a tulajdonában bekövetkező károkért, „*amelynek megtérítésére senkit sem lehet kötelezni*”⁶³. Aki ingatlanának vízjárta jellegét figyelembe nem véve műveli azt, valójában saját magának okoz kárt. Ugyanakkor a jelenlegi gazdasági ösztönzők erről mintha nem vennének tudomást, és lehetőséget adnak kártalanításra ez esetben is.

4.3. A tulajdonosi hozzájárulás kérdésköre

Állami tulajdonú területeken, ahol egyaránt állami tulajdonban (akár vízügyi, akár nemzeti park igazgatósági vagyonkezelésben) van a vízfolyás vagy csatorna és a vízmegtartást szolgáló terület, ott viszonylag zökkenőmentesen valósíthatók meg a vízmegtartó beruházások. Az érintett felekkel, vízügyi igazgatósággal történő részletes egyeztetés, az üzemeltetési feltételek meghatározása alapján olyan kérelmek terjeszthetők a vízügyi hatóság elé, amelyek normál idő- és energiáfordítással engedélyezhetők. Amint azonban magántulajdonú területek bármely szinten érintetté válnak, már megakadhat mind az egyeztetés, a tervezés, a megegyezés és a pénzügyi források iránti pályázás is, továbbá az engedélyezés szinte lehetetlenné válhat.

Az első legfontosabb teendő a vízügyi projektek megtervezésekor annak tisztázása, milyen ingatlanok érintettek a tervezett fejlesztéssel, tevékenységgel, földmunkával vagy vízgazdálkodással. Össze kell gyűjteni a helyrajzi számokat, ellenőrizni a tulajdoni viszonyokat, a művelési ágakat, egyéb jogi jellegeket annak érdekében, hogy a tervezés, engedélyezés során már előre látni lehessen a korlátozó tényezőket.

A rendelkezésre álló információk szerint számos vízmegtartást szolgáló pályázatnál, beruházásnál alapvető problémaként merül(t) fel, hogy a beavatkozáshoz az összes érintett tulajdonos hozzájáruló nyilatkozatát kéri a vízügyi hatóság, a tulajdonjogi jogosultságok biztosítása érdekében. A magánszemélyek tulajdonosi hozzájárulásának hiányában a vízügyi hatóság sem járul hozzá a beavatkozásokhoz. Így még akkor is ellehetetlenül egy tevékenység, ha a többségi tulajdonosok beleegyeztek, vízügyi és egyéb szakterületi szempontból minden szerv indokoltnak tartja, de akár csak egyetlen tulajdonos nem járult hozzá a vízmegtartáshoz, vagy nem nyilatkozott. **E szemlélet alapján csak akkor tudnak megvalósulni a vízvisszatartó megoldások, amennyiben a gazdálkodók egységesek, konszenzusra tudnak jutni, amely igen nehézkes.**

A vízgazdálkodási hatósági jogkör gyakorlásáról szóló 72/1996. (V. 22.) Korm. rendelet 1/A. § (1) bekezdés e) pontja alapján a vízügyi hatósági eljárásban a vízimunkával,

---

⁶² 72/1996. (V. 22.) Korm. rendelet 3. § tartalma:

Nem szükséges a tulajdonos vagy vagyonkezelő hozzájárulása, ha a közcélú vízilétesítmény elhelyezéséhez a vízügyi hatóság közcélúnak minősülő vízvezetési szolgálatot alapított.

⁶³ Ptk 5:22 §

vízhasználattal vagy vízilétesítménnyel érintett ingatlan tulajdonosa, vagy kezelője, továbbá az, akinek az ingatlanra vonatkozó jogát az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezték, ügyfélnek minősül. Az **ügyfél** az Ákr.⁶⁴ alapján az eljárás során bármikor nyilatkozatot, észrevételt tehet. A hatóság biztosítja az ügyfél számára, hogy jogait és kötelezettségeit megismerhesse, és előmozdítja az ügyféli jogok gyakorlását.⁶⁵ Ezek alapján az ügyfél a hatósági eljárásban részt vehet, információkat szerezhethet, észrevételeket tehet, azonban sem az Ákr., sem a Vgtv., sem a 72/1996. (V. 22.) Korm. rendelet nem írja elő egyértelműen, hogy minden ügyfél egybehangzó hozzájáruló nyilatkozatára lenne szükség a vízjogi engedély megadásához.

A hivatkozott kormányrendelet kötelezően előírja például a közmű kezelő hozzájárulásának, vagy a vízügyi igazgatóság vagy kezelő hozzájárulásának meglétét. Bizonyos feltételek esetén előírja, hogy a vízimunkával érintett azon ingatlanok tekintetében, melyek nem az engedélyes tulajdonában, illetve vagyontulajdonában állnak, **tulajdonosi hozzájárulás** beszerzése szükséges. Azonban nemcsak kötelezettségeket, hanem **kivételeket** is meghatároz az ingatlan tulajdonosi hozzájárulások tekintetében.⁶⁶ Nem kell például a közcélú vízilétesítmény elhelyezését biztosító vízvezetési szolgálat alapításának⁶⁷, vagy a környezeti kármentesítési célú vízilétesítmények elhelyezésének⁶⁸ esetén a tulajdonosi hozzájárulást mellékelni a vízjogi engedélykérelemhez.

Amennyiben az előző fejezetben részletezettek alapján **törvényben közcélúnak minősítenének egyes vízmegtartó beavatkozásokat**, esetleg bevezetésre kerülne a „vízmegtartási szolgálat”, akkor a közcélú, közérdekű vízmegtartási beavatkozás vagy az új szolgálatfajta esetkörében szintén kivételeket lehetne tenni a jogszabályban, és azokat részben vagy egészben kivonni a tulajdonos hozzájárulási kötelezettség alól. A vízmegtartás szükségessége, megalapozottsága, indokoltsága, mindebből eredő közcélúsága adatokkal, szakértői anyagokkal alátámasztható.

A Vgtv. 1. melléklet 26. a. pontja határozza meg a közcélú vízilétesítmény fogalmát.⁶⁹ Az Alaptörvény és azzal összhangban a vonatkozó törvények mind előírják az állam számára a vízkészletek megóvását, fenntartható hasznosítását, így az a törvényben meghatározott állami vízgazdálkodási feladatnak minősül. **Ebbe a fogalomba beleérthető számos vízmegtartást szolgáló közcélú vízimunka és vízilétesítmény is.**

A közcélú vízilétesítmények a létesítési engedélyezési eljárásban speciális eljárásrendet élveznek. Míg a magáncélú vízilétesítmények esetében a létesítés az érintett egyéb tulajdonosok részéről megtagadható, addig **közcélú létesítmény létesítése – amennyiben az nem jár az érintettek részéről aránytalan joghátránnyal – hatósági mérlegelés alapján megengedhető abban az esetben is, ha a terület tulajdonosa/tulajdonosai nem válaszolnak a megkeresésre, vagy nem járulnak hozzá a létesítéshez.** Ebben az esetben be kell mutatni a

⁶⁴ Az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.)

⁶⁵ Ákr. 5. §, 10. §

⁶⁶ 72/1996. (V. 22.) Korm. rendelet 1/B. § (4)-(5) bekezdés.

⁶⁷ Vgtv. 20. § (1) bekezdés

⁶⁸ Kvt. 101. § (4) bekezdés

⁶⁹ A Vgtv. 1. melléklet 26. a. pont: „*közcélú vízilétesítmény: az a vízilétesítmény, amely az államnak, illetve a helyi önkormányzatnak törvényben meghatározott vízgazdálkodási feladatait, különösen a víziközművekkel nyújtott szolgáltatást, a vizek kártételei elleni védelmet, a vízkészletek feltárását, megóvását, hasznosítását, pótlását és állapotának figyelemmel kísérését, a vízkészlettel való gazdálkodását szolgálja; közcélú vízilétesítménynek minősülnek továbbá az országos közút és a törzshálózati vasút kiépítését, fejlesztését és fenntartását szolgáló vízilétesítmények;*”

hozzájárulás beszerzésével kapcsolatos tevékenységet, azaz a hozzájárulás beszerzésének kísérletét és annak ellehetetlenülését igazoló dokumentumokat (pl.: térítvevényes levél, hozzájárulás megtagadásáról készülő jegyzőkönyv, dokumentum át nem vételének igazolása), illetve minden olyan körülményt, amely alapján a hatóság dönthet az engedély kiadhatóságáról. Amennyiben a hatóság a mérlegelést követően úgy bírálja el a kérelmet, a határozat alapján lehet szolgalmi jogot alapítani. A határozat nem mentesíti az építtetőt a terület tulajdonosának jogos kártalanítási igénye alól.⁷⁰

Az alapjogi keretek közt kifejtettek szerint alapvető jog más alapvető jog érvényesülése, vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható. Tehát a tulajdonhoz való jog korlátozható, az egyes közérdeket is megtestesítő alapjogok, mint például az egészséges környezethez való jog és a testi és lelki egészséghez való jog, illetőleg a jövő nemzedékek érdekeinek védelme, mint alkotmányos állampolgári érvényesülése érdekében. Azaz a két alapjog vagy alapjogi érték versengése esetén **a közérdek élvez prioritást az arányosság figyelembevételével. Fentiek értelmében, amennyiben egyes vízmegtartó tevékenységek alapjogok érvényre juttatását biztosítják, így legmagasabb szintű közérdeket szolgálnak, akkor a tulajdonjog arányos és szükséges korlátozásaként a tulajdonosi hozzájárulás mellőzhetősége bizonyos esetekben részben vagy egészben megalapozottan vethető fel.** A legtöbb esetben egy-egy magánszemély tulajdonosi hozzájárulásának korlátozása nem lehetetleníti el olyan mértékben a tulajdonosi jogok gyakorlását, amely aránytalan lenne, miközben olyan súlyú közérdeket szolgál, amely magasabb szintű alapjogi védelmet élvez.

E helyzet rendezése érdekében alkalmazható egy másik jogtechnikai megoldás a Vgtv., illetve végrehajtási rendeletei szintjén, azaz **a vízügyi hatóság nem az összes, hanem csak a többségi vagy minősített többségi tulajdonosi kör hozzájárulását szerzi be egyes közérdekű esetekben.**

Analógiaként hozható fel a társasházakra vonatkozó⁷¹ előírások rendszere, amely meghatározza, hogy mely kérdésekben kell az összes tulajdonos egybehangzó hozzájárulása, illetve mely esetekben elegendő csak a többség beleegyezése. Alapelve, hogy minden tulajdonostárs jogosult a közös tulajdon tárgyainak birtoklására és használatára, ez azonban nem sértheti a többi tulajdonostárs ezzel kapcsolatos jogát és jogos érdekét. Például a közös tulajdonban álló épületrészek használatáról, hasznosításáról, fenntartásáról és a rendes gazdálkodás körét meghaladó kiadások vállalásáról; vagy a közösséget terhelő kötelezettségek vállalásáról a társasház közgyűlése határoz, amelyhez **elegendő a tulajdoni hányad szerinti kétharmados többség egyetértése, nem szükséges minden tulajdonos hozzájárulása.**

Nyilvánvaló, hogy meghatározott esetekben – a nagyobb közösség, a többség tulajdonosi akarata, illetve a közérdek érvényesülése érdekében – az egyes tulajdonosi rendelkezési jogok korlátozhatóak, a kisebbség hozzájárulása alapjogi keretek közt is mellőzhető.

---

⁷⁰ Magyar Mérnöki Kamara Kiadványsorozata 24. Vízgazdálkodási és Vízépítési Tagozat FAP-2018/011-VVT Vízjogi engedélyezési eljárással kapcsolatos dokumentációk és engedélyeztetéssel kapcsolatos követelmények a 2018.01.01-én hatályba lépett 41/2017. (XII.29.) BM rendelet alapján https://mernokvagyok.hu/wp-content/uploads/2024/02/06-VVT-2018_Mernoki-segedanyag-Vizjogi-engedelyezesi.pdf

⁷¹ A társasházokról szóló 2003. évi CXXXIII. törvény és végrehajtási rendeletei

A tulajdonosok belső viszonyát a közigazgatási jogi normáknak szabályozni kellene annak érdekében, hogy közöttük a hosszadalmas és bizonytalan kimenetelű polgári perek megelőzhetőek legyenek.⁷² Ez nem jelentene automatikusan teljes vagy akár jelentős mértékű kártalanítási jogosultságot. Egy közigazgatási eljárásba foglalt elszámolási viszonyban ugyanis figyelemmel kell lenni arra is, hogy a vízvisszatartási célú beruházásnak ellenálló tulajdonosok mekkora károkat okoznak az érintett többi tulajdonosnak, sőt akár tágabb körben is számíthatóak az egyes kistérségek gazdálkodásában okozott nehézségek, nem beszélve a természeti károkról, amelyek az ökoszisztéma-szolgáltatás koncepció mentén⁷³ szintén „forintosíthatók”.

4.4. Vízügyi engedélyezés

A Vgtv. fogalom meghatározásából következően a bejelentéshez kötött tevékenységtől eltekintve főszabály szerint minden vízilétesítmény megépítéséhez, átépítéséhez, vagy vízimunka elvégzésének megkezdéséhez **vízjogi létesítési engedélyt** kell kérni az illetékes vízügyi hatóságtól. A vízjogi létesítési engedély az abban meghatározott jogok gyakorlása és kötelezettségek teljesítése mellett feljogosít az engedélyben meghatározott vízimunka elvégzésére, vízilétesítmény megépítésére, de a vízhasználat gyakorlásához, illetve a vízilétesítmény használatbavételéhez, üzemeltetéséhez szükséges ezen túlmenően a vízjogi üzemeltetési engedély is.

A vízjogi **üzemeltetési engedélyben** rendelkezni kell többek között az engedély hatályáról, valamint a vízhasználat gyakorlása vonatkozásában a vízkészletjárulék fizetési kötelezettség fennállására vagy mentességére vonatkozó jogszabályi követelményekről. A vízjogi üzemeltetési engedély feljogosít a vízilétesítmény használatbavételére és az engedély érvényességi ideje alatt annak üzemeltetésére.

Amennyiben a vízügyi hatósághoz vízjogi létesítési engedély kiadására vonatkozó kérelem érkezik, az engedélyezési folyamat során a hatóság – szakhatóságok bevonásával – legfőképp azt vizsgálja, hogy a kérelem mellékletként benyújtott műszaki tervdokumentáció, valamint az egyéb mellékletek alapján a létesítendő vízilétesítmény megépítése, valamint az elvégzendő vízimunka mennyiben felel meg a jogszabályokban foglalt rendelkezéseknek.

Az engedélyezési eljárások megindításához szükséges, hogy a benyújtott dokumentációkat az arra jogosultsággal rendelkező tervező aláírásával ellássa, a dokumentáció jogszabályoknak, műszaki előírásoknak történő megfeleléséért felelősséget vállalva. A **vízjogi eljárásokat tehát tervezési eljárás előzi meg**, majd minden információt, megállapítást írásba kell foglalni, számos műszaki, jogi és egyéb szakmai követelménynek megfelelni, ezt követően a hatósági eljárást le kell folytatni, az igazgatási szolgáltatási díjat be kell fizetni stb.

A vízjogi engedélyezési eljárás hosszadalmas, bonyolult, költséges és többféle szakértelemet igénylő eljárás-sorozat, amelynek lefolytatása nem minden egyes vízimunka esetében indokolt. Főként, ha olyan természet alapú megoldásokkal történik a víz

---

⁷² A Nemzeti Közszolgálati Egyetem (NEK) Víz tudományi Kar Víz- és Környezetpolitikai Tanszék javaslata a tulajdonosok belső viszonyának további rendezésére.

⁷³ A NEK javaslatán túl lásd részletesebben az ökoszisztéma-szolgáltatások értékelésének jogrendszerbe való beépítéséről szóló szószólói javaslatot:

https://www.ajbh.hu/documents/10180/3548720/Ökoszisztéma-szolgáltatás+szószólói+javaslat_végleges

lefolyási, áramlási viszonyainak, mennyiségének befolyásolása, ami nem jár jelentős műszaki beavatkozással és nem is eredményez feltétlenül tartós állapotváltozást.

A vízmegtartó megoldások tervezési és engedélyezési folyamata ezen túlmenően **kooperatív hozzáállást igényel** a hatósági szakemberektől, ugyanis az alkalmazott műszaki megoldások több szakterületet (talajvédelem, vízépítés, természetvédelem, tájgazdálkodás, erdővédelem, urbanisztika stb.) is érinthetnek. Nem minden esetben biztosított ugyanakkor a tervezési és eljárási lépéseknél az érintett szakterületek bevonása, javaslataik figyelembevétele, ezért a szakhatóságokra, szakkérdést vizsgálókra vonatkozó rendelkezéseket is pontosítani szükséges.

A Vgtv. 28/A. § rendelkezik a bejelentéshez, illetve a vízjogi engedély megszerzéséhez kötött tevékenységekről. E szerint *vízjogi létesítési engedély* szükséges a vízimunka elvégzéséhez, a vízilétesítmény megépítéséhez és átalakításához, *vízjogi üzemeltetési engedély* kell a vízilétesítmény használatbavételéhez és üzemeltetéséhez, a vízhasználathoz, és *vízjogi megszüntetési engedély* szükséges a vízilétesítmény megszüntetéséhez.

Vgtv. 1. számú melléklete tartalmazza a fenti szakasz értelmezését szolgáló fogalom-meghatározásokat.⁷⁴ **A törvény olyan tágan határozza meg a fogalmakat, hogy nem határolható le egyértelműen, vajon mely tevékenység engedélyköteles. A legtöbb esetben a vízügyi hatóság dönti el a helyszínen, a létesítmény jellege, volumene, időlegessége alapján.** Általános jelleggel az egyes tevékenységek engedélyhez kötöttségével kapcsolatban pontos megállapításokat nehéz tenni, a hatóság mindig az adott ügyre vonatkoztatva, az azzal kapcsolatos összes körülmény vizsgálata alapján tudja konkrétan megállapítani azt, hogy **a konkrét tevékenység, vízilétesítmény engedélyköteles-e vagy sem.**

A vízügyi jognak is vannak olyan területei, ahol a szabályozás a jogalkalmazás során nyer pontos tartalmat, ezekben az esetekben a hatóságoknak van nagyobb szerepük, ugyanis a hatóságok feladatai közé tartozik a jogszabályok értelmezése, az alapján pedig a gyakorlat, eljárásrend kialakítása. **A jogbiztonság követelményével összhangban és a közérdeket szolgáló vízmegtartási megoldások elfogadtatásának gyorsítása, egyszerűsítése érdekében viszont alapvető kérdés az egységes joggyakorlat megteremtése.** A hatósági rend szakmai irányítási feladatait ellátó minisztériumnak, a jogalkotónak módjában áll országosan egységes értelmezési szempontrendszer kialakítani annak érdekében, hogy az összes vízügyi hatóság hasonló elvek, értelmezési keretek mentén döntse el, vajon az adott tevékenység vízjogi engedélyhez kötött-e vagy sem.

---

⁷⁴ Vgtv. 1. melléklet: „21. vízfolyás: minden olyan természetes vagy mesterséges terepalakulat, amelyben állandóan vagy időszakosan víz áramlik;

23. vízhasználat: az a tevékenység, amelynek következménye a víz lefolyási, áramlási viszonyainak, mennyiségének, minőségének, továbbá a medrének, partjának a víz hasznosítása érdekében való befolyásolása;

25. vízimunka: az a tevékenység, amelynek az a rendeltetése, hogy a víz lefolyási, áramlási viszonyait, mennyiségét vagy minőségét, medrét, partját a vizek kártételeinek elhárítása, a víz hasznosítása, minőségének és mennyiségének megfigyelése, ásványi és földtani kutatások végzése, ásványi nyersanyag kitermelése céljából befolyásolja;

26. vízilétesítmény: az a mű (víziközmű), műtárgy, berendezés, felszerelés vagy szerkezet, amelynek rendeltetése, hogy a vizek lefolyási, áramlási viszonyait, mennyiségét vagy minőségét, medrének vagy partjának állapotát, a vizek kártételeinek elhárítása, a vizek hasznosítása – ideértve a víziközművekkel végzett közüzemi tevékenységgel nyújtott szolgáltatást –, minőségének és mennyiségének megfigyelése, illetve ásványi és földtani kutatások végzése céljából vagy ásványi nyersanyag kitermelése céljából befolyásolja”

Mivel a vízmegtartó megoldások alapvető célja a víz lefolyási viszonyainak megváltoztatása, illetve a víz jelenlétéből fakadó előnyök kihasználása, ezért a Vgtv. szűk értelmezése szerint minden ehhez szükséges vízimunka, vízügyi létesítési és üzemeltetési engedély köteles kategóriába tartozik, ami akár túlzott adminisztratív terhet is jelenthet. Az országosan egységes jogértelmezési gyakorlaton túl, mindezért célszerű lenne a „**kisléptékű vízfolyásrendezés**” fogalmának bevezetése is és az ehhez kapcsolódó anyagi jogi és eljárási szabályok kialakítása annak érdekében, hogy egyszerűbb esetekben, amikor a tevékenység nem jár különösebb műszaki beavatkozással, hanem főként természetes vízmegtartó megoldásokat alkalmaznak, akkor sokkal egyszerűbb, olcsóbb, gyorsabb eljárásban lehessen azokat kezelni.

A **természetes vízmegtartó intézkedések vagy természetalapú megoldások** (Natural Water Retention Measures NWRM⁷⁵) olyan intézkedések, amelyek védik, fenntartható módon kezelik vagy helyreállítják a természetet, fenntartják vagy növelik az ökoszisztéma-szolgáltatásokat, és ezáltal számos társadalmi, környezeti és gazdasági kihívás kezelésére szolgálnak.⁷⁶ A természetalapú megoldások sokszor a természeti folyamatok működési elvét használják, ami a szürkeinfrastruktúránál takarékosabb, egyszerűbb és – a járulékos költségeket és hasznokat is figyelembe véve – olcsóbb megoldásokat eredményezhet, ezzel egyidejűleg nem környezetidegen elemek a tájban. Ilyen például a csapadékvíz helyben szikkasztása gyepes árokban a csővezetékek rendszerének kiépítése helyett, vagy a belvizes területek talajvízpótló-képességének hasznosítása öntözőrendszer kiépítése helyett.

A természetalapú vízmegtartó megoldások alkalmazásának célja a kihívások kezelése olyan módon, amely a **természeti erőforrások védelmét is biztosítja**. Ezek az erőforrások nem csak a **biodiverzitás megőrzéséhez** szükségesek, hanem azokat az **ökoszisztéma-szolgáltatásokat is fenntartják**, amelyek az emberi jól-lét (élelmezés, ivóvíz, egészség, energiatermelés stb.) biztosításához szükségesek, miközben segítik az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodást is,⁷⁷ és alapjogi vetületben a környezethez kapcsolódó alapvető jogok érvényre juttatását is támogatják.

A természetalapú megoldások alkalmazása, vagy a „*kisléptékű vízfolyásrendezés*” intézményének bevezetése esetén is valamilyen fokú vízügyi kezelői vagy hatósági kontrollt szükséges fenntartani, hogy a vízzel való gazdálkodás ne sértse más érintettek érdekeit, ne veszélyeztessen más értékeket, ne vonja el jogszerűtlenül mások vízhez való jogát, **azonban egyszerűsített tervezési követelmények és egyszerűsített hozzájárulási/engedélyezési eljárások indokoltak**. Figyelembe kell venni azt is, hogy a természetes vízmegtartó megoldások is igényelhetik a karbantartást, hiszen a funkciót meg kell őrizni, ezért minden esetben számba kell venni, hogy milyen fenntartási kötelezettségek jelennek meg, milyen kezeléssel őrizhetőek meg a vízgazdálkodási, vízminőségvédelmi funkciók. Ezekben az

---

⁷⁵ Természetes vízmegtartó megoldások, jó gyakorlatok:

<https://www.nwrm.eu/>

<https://wwf.hu/onkormanyzati-egyuttmukodes/termeszetes-vizmegtarto-megoldasok/>

<https://wwf.hu/viztukor-vizmegtarto-megoldasok-a-termeszettel-osszefogva/>

<https://lifelogos4waters.bm.hu/>

⁷⁶ Nature-based solutions for adapting to water-related climate risks (2020) OECD ENVIRONMENT POLICY PAPER NO. 21. ISSN 2309-7841

⁷⁷ Agrárminisztérium (2024): Természetalapú vízvisszatartási megoldások:

<https://cdn.kormany.hu/uploads/document/e/ef/ef8/ef820abe44a3d80112e52952347f99ff028f79e0.pdf>

egyszerűsített eljárásokban is ugyanúgy fontos a szakmai követelmények tiszteletben tartása, valamint a vízmegőrzési tevékenység nyilvántartásba vétele, hatásainak monitorozása a megalapozott döntések meghozatala érdekében. A „Víz a tájba” kormányzati program⁷⁸ kapcsán a gazdálkodóktól beérkező vízmegtartási igényeket, területfelajánlásokat sem a rendes vízjogi engedélyezési eljárás keretei között vizsgálják meg. A program eddigi tapasztalatai szerint a vízügyi igazgatóságok az összes érintett, érdekelt bevonásával kompromisszumos megoldást alakítanak ki egyeztetések útján, majd hagynak jóvá egy egyszerűsített, rövidebb folyamat során. Egyszerűbb esetekben **elegendő az egyeztetés**, bonyolultabb, hosszabb ideig tartó vízzel való borítottság esetén **a tulajdonos és a vízügyi igazgatóság között létrejött megállapodásban** rögzítik a feltételeket. A vízügyi hatóság eljárására, vízjogi engedélyezési eljárás lefolytatására a legtöbb esetben nincs szükség. Adott esetben az érintett csatorna vízjogi üzemeltetési engedélye, üzemeltetési szabályzata vagy **üzemrendje módosításának** lehet helye, ami szintén kevésbé bonyolult folyamat, mint egy új létesítési engedélyezési eljárás. **Hasonló, egyszerűsített eljárás kialakítása indokolt számos más vízmegtartást szolgáló kisléptékű vízfolyásrendezés során is**, a jogszabályi alapok megteremthetők akár a vizek hasznosítását, védelmét és kártételeinek elhárítását szolgáló tevékenységekre és létesítményekre vonatkozó általános szabályokról szóló 147/2010. (IV. 29.) Korm. rendelet egyes rendelkezéseinek módosításával is.

Már ma is léteznek olyan esetkörök, amelyek mintaként szolgálhatnak az egységes jogalkalmazás kialakításához.⁷⁹

Összegezve tehát, a területi vízügyi hatóságok különbözőképpen ítélik meg az azonos tevékenységek vízjogi engedélykötelezettségének kérdést, amely a jogállamiság elvéből fakadó jogbiztonság követelményével kapcsolatos aggályt vethet fel. Az egységes

---

⁷⁸ <https://www.ovf.hu/jobboldali-sav-tartalmaj/vizetatajba/vizet-a-tajba>
<https://terkeptar.vizugy.hu/vizetatajba/>

⁷⁹ Számos vízjogi engedélyezési hatósági eljárásban a vízügyi hatóság az energiatörő, lefolyáslassító **rönkgát** időszakos vízfolyáson való elhelyezését nem minősíti vízjogi engedélyköteles tevékenységnek. A rőzse és rönkgátak esetében a rendeltetés elsősorban az erózió csökkentése, másodsorban az áramló víz lelassítása. A megismert hatósági gyakorlatban több esetben megállapították, hogy a tervezett beavatkozás ugyan a víz lefolyási, áramlási viszonyait, mennyiségét, medrét, partját befolyásolja és **a rönkgátak vízilétesítménynek tekinthetők**, viszont nem céljuk a vízhasznosítás, így nem minősülnek vízhasználatnak, a beruházó pedig nem minősül vízhasználónak. Tekintettel arra, hogy a rönkgátak **nem tekinthetők állandó létesítményeknek, azok bármikor elbonthatók**, funkciójukat tekintve hordalékfogók az érintett időszakos vízfolyáson, a tervezett beruházást nem is tekintik **vízjogi engedélyköteles tevékenységnek**.

Ezzel ellentétben **a gabion kőgát, vagy a keresztgát kialakítását leggyakrabban vízjogi engedélyköteles tevékenységnek minősíti a hatóság**, tekintettel arra, hogy azzal véglegesen megváltozik a meder természetes jellege.

A megismert engedélyezési eljárásokban a hatóságok gyakorta azt mondták ki, hogy a **kisebb tavak és tározók** rendeltetése egyértelműen a vizek megtartását szolgálja. Az engedélyezés szükségességének kérdését egyrészt a tó, tóka elhelyezkedése, másrészt a mérete dönti el. **Amennyiben a kisebb tó vízfolyás duzzasztással kerül kialakításra, akkor mérettől függetlenül vízjogi létesítési engedély kötelesnek minősül a legtöbb hatóság szerint.** Amikor azonban egy kis erdei tóka kerül kialakításra, abban az esetben a mérete és az elhelyezkedése alapján dönthető el, hogy engedélyköteles-e. Ha a kialakításra kerülő tó kisebb és nincs közvetlen csatlakozása vízfolyással vagy másik tóval, csak az összegyűlő csapadék megtartását, tározását szolgálja, akkor **nem minősítik vízjogi engedélyköteles tevékenységnek** a hatóságok általános értelmezése szerint.

Új műtárgy (pl.: bukó, víztározó, szivattyútelep) létesítése vagy megszüntetése mind olyan állandó vízilétesítmények, amelyek célja a vizek lefolyási, áramlási viszonyainak befolyásolása, ezért vízjogi engedélyköteles tevékenységeknek minősülnek. Változatos azonban a vízügyi hatóság megítélése egy meglévő zsilip kettős funkciójú alakításának tárgyában, amely kapcsán szintén felmerül az egységes joggyakorlat hiánya.

joggyakorlat hiánya pedig a védett jogtárgyon keresztül **az egészséges környezethez és a testi és lelki egészséghez fűződő alapvető jogokat, illetve a jövő nemzedékek érdekeinek védelmét is közvetlenül és hátrányosan érint(het)i.**

4.5. A vízjogi engedély módosítása

A Vgtv. 30. § (1) bekezdés szerint a vízügyi hatóság a külön jogszabályokban (pl.: 72/1996. (V. 22.) Korm. rendelet) meghatározott feltételek, továbbá események bekövetkezése esetén **hivatalból vagy kérelemre**

a) a vízjogi engedélyt (ideértve az elvi engedélyt is) módosíthatja, szüneteltetheti, visszavonhatja, vagy

b) a vízilétesítmény megszüntetését elrendelheti.

Ahhoz, hogy az egyes területek az éghajlatváltozással szemben ellenállóbbak legyenek, illetve vízháztartásuk javuljon, avagy a (nem káros) vizeket meg lehessen tartani, egyes esetekben a már meglévő **vízjogi engedélyek felülvizsgálata válhat szükségessé**, hogy azokban ne maradjon olyan rendelkezés, előírás, amely ezeket a célokat nem támogatja.

Az engedély módosítását akár a terület tulajdonosa, használója is kérelmezheti, de a vízügyi hatóság hivatalból is eljárhat. **A vízügyi hatóság a vízjogi engedélyt hivatalból a jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jogok sérelmével is módosíthatja vagy visszavonhatja.**⁸⁰ Hivatalból történő módosításnak van helye különösen, ha a közérdek (közegészségügyi, környezetvédelmi, talajvédelmi, vízgazdálkodási vagy természetvédelmi szempontok) érvényre juttatása érdekében szükséges, vagy a rendelkezésre álló (felhasználható) **vízkészlet mennyisége természetes okból megváltozott.**⁸¹

A Vgtv. 30. § (3) bekezdése alapján a **hivatalból megtett intézkedésekből keletkezett károkért nem jár kártalanítás, ha az intézkedéseket**

a) a közérdek, különösen a vízgazdálkodási, a közegészségügyi, a környezet- és természetvédelmi érdek,

b) a vizek mennyiségének és minőségének természetes vagy egyéb elháríthatatlan okokból történő megváltozása,

c) az engedélyes jogszabályban meghatározott kötelezettség teljesítésének elmulasztása vagy jogszabályi kötelezettség megszegése indokolja.

Fenti rendelkezések és az előző fejezetekben kifejtettek alapján tehát, **amennyiben a vízmegtartás érdekében közérdekből módosítani szükséges a vízjogi engedélyt, akkor azt a tulajdonos maga is kérelmezheti. Amennyiben erre hivatalból kerül sor, ugyancsak közérdekből, akkor az ebből keletkezett károkért kártalanítás nem jár.** A vízmegtartás

⁸⁰ 72/1996. (V. 22.) Korm. rendelet 11/D. § A vízügyi hatóság az Ákr. 120. § (1) bekezdése alapján a vízjogi engedélyt hivatalból a jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jogok sérelmével is módosíthatja vagy visszavonhatja.

⁸¹ 72/1996. (V. 22.) Korm. rendelet 12. § A vízjogi engedélyt a vízügyi hatóság a kiadásnál irányadó szempontok alapján hivatalból módosítja abban az esetben, ha megváltoztak azok a feltételek és adottságok, amelyek az engedély kiadásának alapjául szolgáltak, különösen, ha a módosítást:

a) a közérdek érvényre juttatása érdekében külön jogszabályban meghatározott feltételek, közegészségügyi, környezetvédelmi, talajvédelmi, vízgazdálkodási vagy természetvédelmi szempontok teszik szükségessé;

b) a rendelkezésre álló (felhasználható) víz készlet mennyisége természeti vagy egyéb elháríthatatlan okból a külön jogszabály szerint meghatározott kibocsátási, igénybevételi, valamint szennyezettségi határértékekre is figyelemmel megváltozott.

szükségességét, indokoltságát, közcélúságát nyilván részletes felmérésekkel, adatokkal, szakértői vizsgálatokkal alá kell támasztani ahhoz, hogy a közcélúvá minősítés megalapozott legyen.

A vízjogi engedélyek módosítása, felülvizsgálata mellett az illegális vízkivételek – akár felszín alatti, akár felszíni vízből történik – visszaszorítása érdekében is azonnali intézkedéseket kell tenni. Az illegális vízkivétel számos környezeti, gazdasági és társadalmi problémát okozhat, különösen akkor, ha nagy mennyiségben vagy tartósan történik. Legfontosabb káros hatása abban mutatkozik meg, hogy az illegális vízkivételek miatt a vízkészletek kimerülhetnek, minőségük romolhat, csökkenhet a felszín alatti vizek mennyisége, megváltozhatnak a felszín alatti áramlási viszonyok, akár kutak is kiszáradhatnak vagy vízhozamuk jelentősen csökkenhet, mennyiségi és minőségi értelemben is veszélyeztethetik az ivóvízbázisokat, mindezek többek között ökológiai, gazdasági károkat, a térszín süllyedését is eredményezhetik. Az illegális vízkivétel különösen száraz időszakokban és a klímaváltozás hatásai mellett jelentősen fokozhatja a vízhiány és az elsivatagosodás kockázatát.

Mindezek miatt a szabályozási környezetet indokolt úgy átalakítani, hogy a szabályosan működő vízhasználókat ne terhelje indokolatlanul olyan kötelezettség, amely az illegális vízhasználókkal szembeni hatékony fellépéssel kezelhető lenne. Az Alkotmánybíróság ma egyre aktuálisabbá váló megfogalmazása szerint: *„Tekintettel arra, hogy a felszín alatti vizek korlátozottan megújuló erőforrásnak tekinthetők, ezért azok használata során nem lehet eltekinteni a megújulási képességük mértékétől. Abban az esetben azonban, ha engedély és bejelentés nélkül létesíthetők a felszín alatti vízkészleteket használó vízellátóberendezések, a hatóságok nem lesznek abban a helyzetben, hogy megítéeljék a még le nem kötött vízkészlet mennyiségét és ezáltal az egyes további engedélyek teljesíthetőségét. Szükséges esetben pedig a jelentős engedély és bejelentés nélküli tevékenység akár azt is eredményezheti, hogy a vízkészlet túlhasználatára tekintettel az engedéllyel rendelkező vízhasználók tevékenységét kell korlátozni a be nem jelentett vízhasználatok miatt, melyre különösen a Vgtv. 15. § (5) és (6) bekezdései adnak lehetőséget.”*⁸² Mindezek miatt az illegális vízkivételek visszaszorítása érdekében egyszerre szükséges jogi, műszaki, ellenőrzési és szemléletformáló intézkedéseket alkalmazni. Szükséges különösen az illegálisan működő kutak feltárása, monitoring rendszerek kiépítése, alkalmazása, a nyilvántartási és engedélyezési rendszer megerősítése, a tevékenységek hatékonyabb ellenőrzése. A felszín alatti és felszíni vizek védelme különösen fontos a vízkészletek csökkenése, az aszályok gyakoribbá válása és az ökológiai károk megelőzése miatt.⁸³

4.6. A vízügyi üzemeltetési engedélyek rendjének felülvizsgálata, a vízjogi fennmaradási engedélyezés

---

⁸² 13/2018. (IX. 4.) AB határozat Indokolás [70]

⁸³ Lásd részletesebben: IV/00461/2024. számú AB ügy: A vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény egyes rendelkezései elleni alkotmányjogi panasz - vízkivétel biztosító kutak engedélyezési rendszere (2024. 02. 23) <https://alkotmanybirosag.hu/ugyadatlap/?id=AEE7FD9FE743C251C1258AD2006168E2>
IV/02636/2023. számú AB ügy: A vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény egyes rendelkezései elleni alkotmányjogi panasz (háztartási és mezőgazdasági célú kutak engedélyezése (2023. 12. 07) <https://alkotmanybirosag.hu/ugyadatlap/?id=D7E392E68F2D7EA9C1258AC400475C12>

A vízjogi létesítési engedély kiadását követően, a beruházások megvalósulása után a következő lépcsőfok, hogy a vízilétesítmény üzemeltetésére, használatára, a vízhasználat gyakorlására jogosító vízjogi üzemeltetési engedélyt is megszerezzék. A vízjogi üzemeltetési engedélyek kiadása során határozzák meg – a létesítmény jellegétől függően – a vízgazdálkodási, vízvédelmi feladatokat; a vízhasználat módját, mennyiségét; az üzemeltetéssel, fenntartással, helyreállítással összefüggő feltételeket, jogokat és kötelezettségeket; valamint a hatóság vizsgálja, hogy a leendő üzemeltetőnek az üzemeltetéshez megvannak-e a szükséges tárgyi és személyi feltételei. A vízjogi üzemeltetési engedély feljogosít a vízilétesítmény használatbavételére és az engedély érvényességi ideje alatt annak üzemeltetésére.

A vízmegtartási célok elérése érdekében a vízjogi létesítési engedélyek felülvizsgálata mellett **számos üzemeltetési engedély, illetve az azokban szereplő üzemeltetési előírás felülvizsgálata is szükséges**, különösen klíma-, talaj- és természetvédelmi érdekből.⁸⁴ Sőt, nem csak az üzemeltetési engedélyeket, hanem az üzemeltetési szabályzatokat, üzemrendeket is indokolt felülvizsgálni, hogy jobban szolgálják az értékes víz megtartását.

Ehhez kapcsolódóan meg kell említeni a **vízjogi fennmaradási** engedélyezési eljárásokat is. Ezekben a hatósági engedélyezési eljárásokban lehet vizsgálni, hogy ha egy vízilétesítmény vagy vízhasználat engedély nélkül valósult meg, vagy eltér a korábban kiadott vízjogi létesítési engedélytől, akkor egyáltalán engedélyezhető-e a tevékenység, és ha igen, milyen feltételekkel. A fennmaradási engedélyezési eljárásnak az a célja, hogy egy már meglévő, de jogilag rendezetlen állapotú vízügyi létesítmény utólagosan legalizálható legyen, ha megfelel a műszaki, környezetvédelmi és vízgazdálkodási követelményeknek. Tipikus példája ennek az engedély nélkül fúrt kutak esete, vagy az illegálisan kialakított csapadékvíz-elvezetés. Ilyen esetekben a hatóságnak többek között meg kell vizsgálnia, hogy a létesítmény veszélyezteti-e a felszín alatti vizeket, okoz-e vízkárt, sérti-e a környezet- és természetvédelmi előírásokat, veszélyezteti-e mások vízhasználatát. Az illegális vízkészlet-használat sajátossága, hogy az még akkor is **befolyásolja a vízkészlet mennyiségét és minőségét**, és ezáltal egy egész térség vízhasználatát és vízminőségét, ha arról a vízhasználóknak – és valamennyi egyéb érintettnek, beleértve a döntéshozókat is – egyébként nincs is tudomásuk. A fennmaradási engedélyezési eljárásoknál is az Alkotmánybíróság által kimunkált szempontrendszereket kell alkalmazni: „[...] *Az engedélyezési rendszer vízkészlet-gazdálkodásban betöltött szerepéből következően pedig az egyes kutakra vonatkozó előzetes engedélyezési kötelezettség előírása nem tekinthető felesleges adminisztratív tehernek, hiszen az engedélyezési rendszer lényegében az egyetlen lehetséges jogi megoldás arra, hogy az állam biztosítsa a felszín alatti vizek mennyiségi és minőségi védelmét.*”⁸⁵

4.7. Egyéb vízjogi rendelkezések

▪ A vízgyűjtő-gazdálkodás egyes szabályairól szóló 221/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet alapján a **vízgyűjtő-gazdálkodási terv** tartalmazza a vízgyűjtők jellemzőinek, a környezeti célkitűzéseknek és a vizek jó állapotának elérése érdekében azokat a tevékenységeket,

⁸⁴ A felülvizsgálat eredményétől függően az engedély hivatalból visszavonható vagy módosítható.

⁸⁵ 13/2018. (IX. 4.) Indokolás [66]

beavatkozásokat, **amelyek hatással lehetnek a vizek mennyiségi, minőségi és ökológiai állapotára, valamint ezen hatások elemzését**, továbbá a vizek jó állapotának elérése érdekében tett és teendő intézkedéseket, intézkedési programokat, a vizek állapotának jellemzéséhez szükséges monitoring programmal együtt.

A vízgyűjtő-gazdálkodási tervek készítésére vonatkozó egységes módszertan mára szintén felülvizsgálatra szorul, a megfelelő vízminőség mellett **a kielégítő vízmennyiségről is számot kellene adni**, a vízhasználatok biztonsága, az emberi egészség, a környezeti és természeti állapot megőrzése érdekében, továbbá a vízi és vízközei, valamint a víztől függő élőhelyek és élő szervezetek (legyenek azok gazdasági, élelmezési, mezőgazdasági hasznosítási vagy természetvédelmi célúak) fennmaradásához szükséges feltételek és a felszín alatti vizek utánpótlódásának biztosítása érdekében.

A vízgyűjtő-gazdálkodási tervezés során **a víz mennyiségi állapotában mutatkozó romló tendenciákat fokozottan figyelembe kellene venni**, illetve annak kezelési lehetőségeit, az egyes térségek ökológiai feltételeit, a környezet- és természetvédelmi, tájhasználati és vidékfejlesztési tervekkel való összhangban kellene kialakítani.

▪ Mivel a károsnak ítélt sok víz megjelenése vagy éppen a vízhiány nem igazodik az ingatlanhatárokhoz, ezért célszerű az egyedi létesítmények, vízmegtartási beavatkozások helyett egy **kisvízgyűjtő területen** megvalósítandó összes tevékenység műszaki megvalósíthatóságát egyben, azaz **egy egységként** vizsgálni, tervezni, kezelni, hiszen együttesen, egymást kiegészítve tudják ellátni az ideális védelmi és vízmegtartást szolgáló funkciókat. Kisvízgyűjtő szintű vízmegtartási tervek, tervezés útján átfogóan vizsgálhatók a szárazodás elleni védekezés lehetőségei, és az is meghatározható, hogy hol, milyen módszerekkel, mennyi vizet lehet megtartani, és ennek érdekében hova, milyen típusú létesítményt indokolt elhelyezni, vagy beavatkozást elvégezni a kisvízgyűjtőn belül. Érdemes lenne megfontolni egy-egy kisvízgyűjtő területre vonatkozó – vízügyi, környezeti, természeti, mezőgazdasági stb. szempontot figyelembe vevő – **keretengedélyezési eljárás** kialakítását, amely alkalmas lenne egy átfogó, alapos vizsgálatot követő keretengedély kiadására, úgy, hogy azon belül az egyes résztevékenységekre már nem, vagy lényegesen egyszerűbb és gyorsabb szabályok mentén lehetne külön engedélyt kérni.

▪ **A vizek többletéből eredő kockázattal érintett területek meghatározásáról, a veszély- és kockázati térképek**, valamint a kockázatkezelési tervek készítéséről, tartalmáról szóló 178/2010. (V. 13.) Korm. rendelet alapján a vizek többletéből eredő **kockázatokat** előzetesen meg kell becsülni (a továbbiakban: előzetes kockázatbecslés), valamint árvízi és belvízi veszély- és kockázati térképeket (a továbbiakban: veszély- és kockázati térképek), továbbá árvízi és belvízi kockázatkezelési terveket (a továbbiakban: kockázatkezelési tervek) kell készíteni.

A rendelet fogalom-meghatározása alapján mind az árvíz, mind a belvíz „*vizek többletének*” számít, és a rendelet értelmében sajnálatos módon a „*vizek többlete*”, a legtöbb esetben kockázatosnak minősül.⁸⁶

---

⁸⁶ 178/2010. (V. 13.) Korm. rendelet 1. § (2) bekezdés:

„c) belvíz: a rendes körülmények között vízzel nem borított földterületnek a talajvízből származó vagy a csapadékvízből összegyülekező víz alá kerülése (előntése);

Kétségtelen, hogy a valós árvízi kockázatokat fel kell térképezni, komolyan kell venni, és azokra alapos tervezéssel fel kell készülni. **A belvíz tekintetében ugyanakkor itt is szemléletváltásra van szükség, az egész rendelet szellemiségének, fogalom-rendszerének módosítására annak érdekében, hogy a belvíz ne minősüljön automatikusan kockázatnak.** Sok esetben ugyanis éppen nem kockázat, hanem kedvező, sőt kívánatos esemény egy-egy terület rövidebb-hosszabb időre való víz alá kerülése. A fogalmak kiegészítésével egyidejűleg az előzetes kockázatbecslés, térképezés módszere, módszertana, menete is módosítható, hogy olyan veszély- és kockázati térképek jelenjenek meg, amelyeken valóban azok a területek szerepelnek, amelyeket a többlet víz valóban veszélyeztet. **Azok a területek, amelyeken a víz jelen körülmények között nincs jelen, de azok víz alá kerülése, elöntése nem veszélyes, nem kockázatos, nem káros – sem az emberi egészségre, sem az emberi javakra, sem a környezetre, sem a kulturális örökségre, sem a gazdasági tevékenységre stb. – indokolatlanul szerepelnek kockázatos belvízként ezeken a térképeken.**

A kockázati térképek mellett új térképek bevezetésével⁸⁷ a természetes viszonyoknak megfelelően a víz elöntésével érintett területek között az **alábbiakat is fel lehetne tüntetni:** „elöntést rövid ideig tűrő”, „elöntést hosszú ideig tűrő”, vagy „elöntést kedvelő” vagy például „elöntést igénylő” területek. Hasonló eredményre vezető jogtechnikai megoldás a 147/2010. (IV. 29.) Korm. rendelet által meghatározott „*ökológiai célú vízpótlásra*” vonatkozó fogalomnak és rendelkezéseknek a megfelelő módosítása a 178/2010. (V. 13.) Korm. rendeletben, amelynek révén **bevezethető akár az „ökológiai célú vízpótlásra szánt területek” lehatárolásának és szabályozásának módszere is.** Hiányzó módszertan továbbá, hogy miként lehet kiszámítani egy-egy élőhelytípus ökológiai vízigényét (víz szükségletét): azt, hogy az év mely szakaszában mennyi víz kellene a kedvező életfeltételek biztosítása érdekében.

Célszerű lenne például a 178/2010. (V. 13.) Korm. rendelet 3. §-át kiegészíteni úgy, hogy az előzetes kockázatbecslés ne csak a jövőbeni ár- és belvizeknek az emberi egészségre és javakra, a környezetre, a kulturális örökségre és a gazdasági tevékenységre gyakorolt lehetséges káros hatásainak értékelését, **hanem a megjelenő belvizek pozitív éghajlati, környezeti, természeti, táji stb., vagy akár az aszálykárt enyhítő hatásait is tartalmazza.** Az előzetes kockázatbecslés alapján pedig nemcsak a kockázatos területeket, hanem azokat a tervezési egységeket is fel kellene tüntetni, ahol a belvizek kifejezetten kedvezőek. A vízjárta területek, belvizes területek nyilvántartása, felmérése, térképen jelölése folyamatosan megtörténik, és ezt a sok értékes információt a víz levezetése mellett vagy helyett, ahol ez indokolt, a vízmegtartás érdekében is fel kellene használni.

A veszély- és kockázati térképek, illetve az újonnan bevezetendő „*ökológiai célú vízpótlásra szánt területek*” vagy „*vízmegtartásra alkalmas területek*” térképei alapján a kockázatkezelési tervekben nemcsak a káros következmények csökkentésére, hanem a **víz által nyújtott szolgáltatások pozitív hatásainak minél nagyobb fokú kiaknázására** irányuló javaslatok is indokoltak. Ezen túlmenően a tájhasználat-váltás is tervezhető, sőt indokolt esetben akár kötelezővé is tehető. A vízhasználatra és területhasználatra vonatkozó koncepcióknak és terveknek kölcsönösen vissza kell hatnia egymásra, hogy az abban foglaltak

---

d) vizek többletéből eredő kockázat: az árvízi, belvízi esemény valószínűségének és az árvízi, belvízi esemény által az emberi egészségben, emberi javokban, a környezetben, a kulturális örökségben és a gazdaság vonatkozásában okozott lehetséges káros következményeknek az együttese;”

⁸⁷ Akár a 178/2010. (V. 13.) Korm. rendelet 4. §-ának módosításával.

elősegítsék a tájhasználat-váltást ott, ahol az indokolt. Időszerű lenne kidolgozni ennek szabályozási elemeit is.

▪ A vizek hasznosítását, védelmét és kártételeinek elhárítását szolgáló tevékenységekre és létesítményekre vonatkozó általános szabályokról szóló **147/2010. (IV. 29.) Korm. rendeletben** komoly előrelépést jelentett nemrégiben az **ökológiai célú vízpótlás** fogalma⁸⁸ és az arra vonatkozó rendelkezések bevezetése, azonban azokat a rendelet más rendelkezéseivel, illetve a többi vízügyi szabályozással is összhangba kellene hozni.

Az ökológiai célú vízpótlás vagy ökológiai vízigény (inkább szükséglet) fogalma egy kissé megtévesztő lehet, mert nemcsak a természetvédelmi szempontból fontos védett növények és állatok igényét (szükségletét) kell kielégítse a vízmennyiség, hanem a Földön lévő biológiai rendszer egészének – beleértve a természetett növényeket, a tenyésztett állatokat és magát az embert is – a vízigényét (vízszükségletét) kellene biztosítani. Az újabb ökológiai megközelítések megpróbálják az ökoszisztéma részeként felfogni az embert. A vízigény meghatározásánál ez a szempont sem hagyható figyelmen kívül. Épp az ember létezése, jól-léte szempontjából szükséges természeti rendszerek fenntartása érdekében kell a biodiverzitás, a talaj, az élelmiszer, a tápanyag stb. biztosítását szolgáltatni, amelyek létezésének alapfeltétele a megfelelő mennyiségű és minőségű víz, azaz az ökológiai vízigény biztosítása.

A Vgtv. 1. melléklet 34. pontja a belvítettározó fogalmát a vízkárelhárítási célú tározók között határozza meg az alábbiak szerint: „*belvítettározó: a belvítettösszeűjtésére szolgáló természetes határokkal, illetve töltésekkel körűlvett terület;*” A 178/2010. (V. 13.) Korm. rendelet 1. § c) pontja alapján: „*belvített: a rendes körűlmények között vízzel nem borított földterületnek a talajvízből származó vagy a csapadékvízből összeűtlekező víz alá kerülése (előntése);*” A 147/2010. (IV. 29.) Korm. rendelet „*belvítettöblözet*” fogalma értelmében a vízgyűjtő területről a belvizet le kell vezetni (általában egy ponton, egyetlen főcsatorna segítségével, gravitációsan vagy szivattyúzással), amely szöges ellentétben áll az ugyanezen szakaszban található ökológiai célú vízpótlás fogalmával, célkitűzéseivel.

A gyakorlatban nehezen kezelhető, hogy a felszínen megjelenő víztöbblet mikor belvített, és mikor ökológiaailag szükséges vízmennyiség. A 147/2010. (IV. 29.) Korm. rendelet 2025. évi módosítása értelmében ugyan már nem minősül öntözésnek vagy káros belvítettnek egy terület vízzel való elárasztása, de további jogszabályi pontosítások szükségesek a vízmegtartás, ökológiai vízpótlás elterjedéséhez. Ehhez elengedhetetlen a belvített és az ökológiai célú vízmegtartás fogalmihoz kapcsolódó rendezetlen/ellentmondó szabályok összhangjának megteremtése.

A Vgtv. 21. § (1) bekezdése vízkárelhárítási célú tározónak minősíti többek között a belvítettározót is, amely – a fent idézett fogalom alapján – a belvítettösszeűjtésére szolgáló természetes határokkal, illetve töltésekkel körűlvett terület. Azonos jellemzőkkel bíró területeken lehet a belvizet ökológiai célokra is megtartani (elvezetés helyett). A belvített és az ökológiai célú vízmegtartást szolgáló vizek közötti fogalmi, szabályozási ellentétek kiküszöbölését követően az ökológiai célú vízpótlásra szolgáló területek is minősülhetnének belvítettározónak. Így ezekre a területekre is vonatkozna a Vgtv. rendelkezése, mely szerint az

---

⁸⁸ 147/2010. (IV. 29.) Korm. rendelet 2. § E rendelet alkalmazásában:

„23a. ökológiai célú vízpótlás: felszíni víztöbbletből vagy szabad vízkészletből árterekre vagy mélyfekvésű területekre, vízmegtartás vagy más természeti célból történő vízkivezetés a fenntartható vízkészlet-gazdálkodás biztosítása érdekében,” (Beiktatta: 422/2024. (XII. 23.) Korm. rendelet 2. § (1). Hatályos: 2025. I. 1-től.)

ingatlan tulajdonosa, illetve használója köteles túrni, hogy az ingatlanát a vízügyi hatóság vízkárelhárítási célú (belvíztározó) tározóként kijelölje. A belvíztározó kijelölése a jogszabályok alapján közérdekből történik. **Ebben az esetben az ökológiai célú vízmegtartást szolgáló „belvíztározó” létesítése is közérdeknek minősülhetne**, amely kapcsán a Vgtv. előírja, hogy ha a belvíztározóhoz kapcsolódó vízilétesítmény elhelyezése az ingatlan rendeltetésszerű használatát korlátozza, akkor kártalanítás igényelhető, amennyiben pedig a rendeltetésszerű használatát megszünteti vagy jelentős mértékben akadályozza, akkor az ingatlan kisajátítása kérhető. Mindezzel a vízmegtartást szolgáló megoldásokat, beruházásokat jelentősen lehetne ösztönözni.

Szükséges továbbá a **vízkár⁸⁹ fogalmának, alkalmazásának, kompenzációs rendszerének teljes újragondolása**. Hiába szerepel a fogalomban, hogy a „*vizek hiányából származó kár*,” is vízkárnak minősül, a szabályozás mégis a vizek többletéből származó kárra helyezi a hangsúlyt. A vízkár – legyen az a víz többletéből (pl.: árvíz, belvíz) vagy hiányából (pl.: aszály, talajvízszint csökkenés) eredő – olyan anyagi veszteség, amely ingatlanokban, ingóságokban okoz értékcsökkenést, vagy különösen a mezőgazdaságban, halgazdaságban, környezetben, természeti rendszerekben okoz károkat. Nyilvánvalóan **nemcsak a víz többlete, hanem a hiánya is okozhat súlyos anyagi veszteséget**. Mindezek miatt a természeti viszonyoknak megfelelően, ingatlanhatároknál nagyobb léptékben, egy adott egység (pl. kisvízgyűjtő) tekintetében szükséges meghatározni, hogy mely terület, milyen kockázatoknak kitett; a természeti viszonyokból adódó, de meg nem valósított vízmegtartás milyen előnyökkel, illetve esetleges károkkal jár az adott és a szomszédos területhasználónak.

▪ Az aszályos évek gyakoriságának növekedése és az aszálykárok emelkedése miatt az árvíz- és a belvízvédekezésről szóló 10/1997. (VII. 17.) KHVM rendelet alapján az általános belvíz elleni védekezési tervek mellett **vízhiány elleni védekezési terveket is kell készíteni** védelmi szakaszonként⁹⁰ a területi sajátosságok és az üzemirányítási szempontok figyelembevételével. A jogszabály módosítás során az alapelv az volt, hogy egy, a vízügyi szakemberek számára már jól ismert, belvíz elleni védekezéshez hasonló rendszer szülessen, természetesen a két jelenség közötti különbségek figyelembevételével. Amellett, hogy a vízhiány elleni védekezés jogszabályban rögzített, fokozatok szerinti módon történjék, fontos cél az is, hogy a tevékenység számára állami költségvetési forrás álljon rendelkezésre.⁹¹

A jogszabály alapján a védekezési tervek végrehajtását a védekezésre kötelezetteknek kell megvalósítani az elrendelt védekezési fokozatoknak megfelelően. A vízhiány elleni védekezésre felkészülés során az érintett **VIZIG gondoskodik a többletvízkezeltek betárolásáról és a vízelosztó csatornahálózat – maximális – üzemvízszintjének eléréséről, annak tartásáról, a belvízcsatornában történő vízvisszatartásról**. A VIZIG az intézkedésekről és a hidrometeorológiai helyzetről hetente helyzetértékelést, aszályjelentést készít az OVF részére.⁹² A vízhiány elleni védekezési tervek célja a vízkészletek megőrzése és

⁸⁹ Vgtv. 1. számú melléklet 28. pont „*vízkár: a vizek többletéből vagy hiányából származó kár*;”

⁹⁰ Az Általános Védelmi Tervek elkészítése 2021. december, a Körzeti Védelmi Tervek elkészítése 2022. december volt a határidő.

⁹¹ Lantos Richárd György, Molnár Péter, Somogyi Edina: 2022. évi vízhiány elleni védekezés tapasztalatai – vízügyi kihívások és válaszleptések

https://hidrologia.hu/vandorgyules/40/word/0320_molnar_peter.pdf

⁹² 10/1997. (VII. 17.) KHVM rendelet 23/G. §

a vízhiány okozta károk minimalizálása. Ezek a tervek tartalmazzák a vízkészletek optimális elosztására, a vízkormányzás hatékonyságának növelésére, a vízellátás, vízpótlás megfelelő biztosítására, illetve a vízszolgáltatást akadályozó tényezők elhárítására vonatkozó teendőket. Vészhelyzet esetén a tervek leírják a vízkészletek elosztásának prioritásait (pl.: lakosság ellátása ivóvízzel) és az esetleges korlátozások bevezetésének módját.⁹³

Fontos előrelépés a belvízvédelmi fokozatok elrendelésének módosítása is, amely lehetővé teszi a vízkészletek mennyiségi javítása céljából, hogy a belvízi jelenségek megjelenése esetén nem kell a belvízvédekezési fokozatot egy bizonyos időszakban (öntözési időnyben legfeljebb 15 napig, öntözési időnyen kívül legfeljebb 30 napig) elrendelni.⁹⁴

A Magyar Hidrológiai Társaság szakértői által gyűjtött információk alapján azonban pillanatnyilag úgy tűnik, hogy az országos vagy a térségi vízkár-elhárítási feladatok meghatározása, vagy a helyi, települési vízkár-elhárítási tervek készítése még mindig sokkal inkább a károsan sok víz kezelésére terjed ki, nem pedig a vízhiány elleni védekezésre. A **vízhiány megfelelő kezelése** a vízügyi igazgatóságok számára elérhető eszközök növelése nélkül nehezen vagy nem megvalósítható.

▪ A 147/2010. (IV. 29.) Korm. rendelet VI. fejezet 22. pontja rendelkezik a síkvidéki területek vízrendezésére vonatkozó szabályokról. Többek között a felszíni víz vezető-csatornahálózat, valamint a művek kiépítésére, tervezésére, megépítésére és üzemeltetésére is megállapít előírásokat, amelyek szinte mind a víz elvezetését biztosítják. **A csatornahálózat azonban nemcsak a víz elvezetését, hanem a víz megtartását is szolgálhatja. A hálózatot erre alkalmassá kell tenni és az erre vonatkozó szabályokat sokkal szigorúbban meghatározni.** Célszerű volna már ebben a rendeletben előírni, hogy az éghajlatváltozás következtében megváltozott viszonyok miatt a jövőben csak „*kettős üzemeltetésű*”, **nemcsak levezetést, hanem vízmegtartást is szolgáló művek építhetőek.** A meglévő csatornahálózat üzemeltetése során is előtérbe kell helyezni a kettős használatot, mindemellett pedig olyan ösztönzőrendszer kialakítása szükséges, ami a tulajdonosokat, használókat arra ösztönzi, hogy a belvizet levezető csatornáikat műszakilag úgy alakítsák át, hogy azok a vízmegtartásra is alkalmasak legyenek.

A 147/2010. (IV. 29.) Korm. rendelet alapján **az Agrárminisztérium (AM) is bevezette az ökológiai célú vízpótlásra használt terület fogalmát a támogatási rendeleteiben**⁹⁵, ami vízjogi engedéllyel lehetővé teszi a mezőgazdasági területek időszakos elárasztását úgy, hogy közben a gazdálkodó változatlanul jogosult felvenni az agrártámogatást (mint egy megművelt terület után). Támogatásra jogosult területté válhatnak az éghajlatvédelmi, talajvédelmi és egyéb környezetvédelmi okból fontos, a mezőgazdasági területekhez szorosan kapcsolódó ún. agro-ökológiai területek, mint például a mezővédő erdősávok, fás cserjés sávok, belvízzel borított területek. Tehát a terület alapú támogatások már a vízborított (belvizes) területekre is igényelhetőek gyep és szántóterületeken egyaránt.

A korábbi fejezetekben részletezett kártalanítás megfelelő szabályozása mellett éppoly fontos a vízmegtartást szolgáló egyéb **gazdasági szabályozások, ösztönzők** bevezetése is. A „belvíz-aszály” probléma megoldásához **az agrártámogatási rendszer további finomítása,**

⁹³ <https://www.ovf.hu/arvizvedelem-vizkarelharitas/aszaly-elleni-vedelem>

⁹⁴ 10/1997. (VII. 17.) KHVM rendelet 19. §

⁹⁵ Az egységes kérelemmel igényelhető egyes agrártámogatások eljárási szabályairól szóló 15/2024. (IV. 9.) AM rendelet

átgondolása szükséges úgy, hogy a gazdáknak megérje a saját aktuális mezőgazdasági tevékenységük korlátozása vagy akár az azzal való felhagyás (tájhasználat-váltás) egyes vízmelegtartásra alkalmas területeken.

▪ A vízmelegtartás szempontjából nemcsak a megjelenő és a kivezetett vizek fontosak, hanem a táj jellege is meghatározó. **A vizet sok esetben nem a medrekben, csatornában, tározókban, hanem a tájban lehet megtartani, vagyis a táji működésbe csatolva a domborzat által a talajban és a növényzetben, a felszín alatti térben „tárolva”.** Amennyiben a kedvező növényzeti és talajtani viszonyok biztosítottak, akkor több víz marad a területen, amely pozitív hatást gyakorol különösen a vízháztartás, vízkörforgás, biodiverzitás megőrzésére, a talaj állapotára, a terméshozamra, a terület mikroklímájára. Hazánk egyes tájegységeiben a klímaváltozás hatására kritikus vízviszonyok alakultak ki⁹⁶, ezért amikor mégis megjelenik a többletvíz, akkor annak minden cseppjét szükséges megőrizni. Nem vitatható, hogy a nagyvízi meder elsődleges rendeltetése a mederből kilépő árvíz és a jég levezetése,⁹⁷ azonban az **árvizek esetén jelentkező többletvíz helyben történő megtartására a korábbinál sokkal nagyobb hangsúlyt kellene fektetni.** A megoldási lehetőségek változatosak; egyes árterek helyreállítása, a többletvíz nagyvízi mederben való megtartása, vagy a művelés időleges vízborításhoz való igazítása. A mentett oldali árterek helyreállítása együttesen adhat megoldást az árvíz kockázat csökkentésére, a klímaváltozás hatásainak mérséklésére, a biodiverzitás növelésére, valamint számos társadalmi szolgáltatás fenntartására.

Ezen lehetőségek biztosítása érdekében azonban szükséges a nagyvízi meder, a parti sáv, a vízjárta és a fakadó vizek által veszélyeztetett területek használatáról, hasznosításáról, valamint a folyók esetében a **nagyvízi mederkezelési terv** készítésének rendjére és tartalmára vonatkozó szabályokról szóló **83/2014. (III. 14.) Korm. rendelet fogalomrendszerének, szemléletének újragondolása, rendelkezéseinek kiegészítése**, különösen úgy, hogy ott, ahol nem okoz kárt az árvíz helyben való megtartása, ne kelljen minden esetben levezetni. Ezzel egyidejűleg **a nagyvízi mederkezelési tervek vízmelegtartási szempontú felülvizsgálatára is szükség volna** annak érdekében, hogy ne csak az adott mederszakasz árvízlevezető képességének megőrzéséhez és javításához szükséges előírásokat és tervezett beavatkozásokat tartalmazza, hanem a vízmelegtartásra, vízmegőrzésre vonatkozó lehetőségeket is, ott, ahol az megoldható. A jogi környezet újragondolása során szükséges figyelembe venni azt a tényt, hogy az évszázados vízrendezések eredményeképpen vízfolyásaink mai formáját a szűk, egyre mélyülő medrek jellemzik. Ahhoz azonban, hogy a vízmelegtartásra irányuló törekvések hatékonyak lehessenek, nem szabad elfelejteni, hogy síkvidéki vízfolyásaink természetes körülmények között a mainál jóval nagyobb területet jártak be, volt helyük és idejük egy nagyobb térségen szétterülni, így a vízmennyiség a területen maradt, közben a beszivárgással növelve a felszín alatti vízkészletet, a párolgással pedig kiegyenlítettebbé téve a terület mikroklímáját. A mai nagyvízi medrek méretüknél fogva nem elégségesek a víz hatékony megtartásának céljára, sőt, sok esetben a talajvíz megcsapolásával a terület víztelenítését segítik elő.

▪ **A vízitársulatokról szóló 2009. évi CXLIV. törvény szerint, a vízitársulat jogi személyiséggel rendelkező, közhasznú szervezetté minősíthető gazdálkodó szervezet.** A

⁹⁶ 5/2025. (VI. 30.) AB határozat [68], [109]

⁹⁷ Vgtv. 24. § (1)

társulati forma sajátos szervezet, nem gazdasági társaság, nem szövetkezet és nem társadalmi szervezet. Fő jellemzője, hogy állami, önkormányzati feladatot képező vízimunkák elvégzésére jön létre. A szolidaritás elve alapján a társulat tagja a működési területen valamennyi ingatlantulajdonos vagy használó természetes és jogi személy, jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság (kényszertagság).⁹⁸

A vízitársulat vízrendezési, vízkárelhárítási, árvízmentesítési, mezőgazdasági vízhasznosítási feladatok mellett **vízviSSzatartási, víztározási feladatokat is ellát, közcélú vízgazdálkodási létesítményeket** (csatornákat, szivattyútelepeket, tározókat) létesít, fejleszt, újít fel, tart fenn és üzemeltet, továbbá vízfolyásokat tart fenn és üzemeltet a jogszabály alapján.⁹⁹ A gyakorlatban a közcélú vízilétesítményeket leggyakrabban a vizek kártételei elleni védelem érdekében működtetik, ugyanakkor a Vgtv. fogalomrendszere alapján közcélú vízilétesítmények a vízkészletek megóvását, fenntartható hasznosítását is szolgálhatják.¹⁰⁰ A jogszabályok lehetőséget biztosítanak arra is, hogy a **vízitársulat tagjai** ne csak mezőgazdasági vízhasznosítást (leggyakrabban öntözést), hanem **egyéb célú vízviSSzatartást is végezzenek**, amelyet a szolgáltatást igénybe vevők differenciált érdekeltségi hozzájárulással is finanszírozhatnak.

Elméletileg, jogilag, fogalmilag tehát **a vízitársulatok a területi vízmegőrzéssel kapcsolatos közfeladatok ellátására is létrejöhetnek és a tagok igényei szerint a közfeladataik körét a környezet-, természetvédelmi és egyéb vízszolgáltatási feladatokra is kiterjeszthetik**. A cél a szemléletváltás és a fenntartható vízgazdálkodási közösségek létrejötte.

A vízitársulat tagjai kötelesek a társulat közfeladatai ellátásának költségeihez az érdekeltségi egység arányában hozzájárulni. A vízmegőrzéssel, vízmegtartással kapcsolatos feladatok azonban nemcsak költséget jelentenek, hanem jelentős hasznot is generálhatnak. A területek vízzel való feltöltése újjáéleszti a termelékenységét, növeli az élelmiszerellátás biztonságát, visszaállítja a víz körforgását, építi a gazdasági ellenálló képességet, munkahelyeket teremt, így sokak megélhetését támogatja a mezőgazdaságban, állattartásban, turizmusban egyaránt. Mindezek által **a területen élők életminősége is javul**.

A vízitársulatok által végzett egyes árvízvédelmi, vízkárelhárítási feladatokat az állam a védelmi forrásaiból finanszírozza. A területi vízgazdálkodás feladatainak meghatározása, az elvégzett feladatok költségeinek viselése közel kétszáz év óta az állam és az ingatlantulajdonosok közös felelőssége. Időszerű **a közös felelősségvállalás alapján a vízviSSzatartási közfeladatok egyes részeinek állami finanszírozásáról is döntéseket hozni, az ehhez szükséges jogszabályokat pontosítani, vagy megalkotni, illetve erről egyes időszakonként közjogi szervezetszabályozó eszközökben rendelkezni**.¹⁰¹

5. Szervezetrendszer, intézmények

⁹⁸ A vízitársulatokról szóló 2009. évi CXLIV. törvény indokolása

⁹⁹ A vízitársulatokról szóló 2009. évi CXLIV. törvény 4. §

¹⁰⁰ A közcélú vízilétesítményről lásd bővebben a 4.3. alpontot.

¹⁰¹ Például szükséges lehet a Vgt. 7. § pontosítása, az éves költségvetési törvények megalkotása, vagy egyes vízgazdálkodási feladatok finanszírozásáról szóló kormányhatározatok meghozatala során a vízmegőrzési közfeladatokat is figyelembe venni.

Az Alaptörvény értékszempléletével összhangban a végrehajtási szintű **szabályozási környezetet és az intézményrendszert is úgy kell kialakítani, hogy az ne gátolja, hanem ösztönözze a természeti erőforrások megőrzését, takarékos használatát, a vízmegtartó megoldások alkalmazását.**

Mivel az erre a témakörre vonatkozó szabályok igen sok szakterület (természetvédelem, erdőszet, agrárium, vízügy, területrendezés, területfejlesztés stb.) szabályozási és intézményi környezetébe tartoznak, így a hatékony működés megteremtéséhez **szakterületek feletti koordinációra, és az azok együttműködését segítő szervezeti- és szabályozási keretekre van szükség.** Nemcsak a központi szerveknek, hanem a hatóságoknak is **egységes szemlélet, szempontrendszer** alapján kell viszonyulniuk a vízmegtartó beruházásokhoz, hasonló szabályozási elvek mentén kell döntéseket hozniuk, ismerniük kell egymás döntéseit, és hasonlóan kell fellépniük a végrehajtásuk, ellenőrzésük érdekében. Egyik hatóság döntése, ellenőrzése, szankciója sem hátráltathatja, vagy lehetetlenítheti el a vízmegőrzést szolgáló fejlesztések megvalósulását.¹⁰²

Az intézményi és kormányzati szerkezet kialakításához a Magyar Tudományos Akadémia Fenntartható Fejlődés Elnöki Bizottsága is tett ajánlásokat, melyeket ugyancsak érdemes a megvalósítás során szem előtt tartani. E szerint: „*A fenntarthatóság Magyarországon a nemzet közös örökségének, a nemzeti vagyonnak, a jelen és jövő nemzedékeinek védelmét jelenti, amely a környezet minden – természeti és ember alkotta – elemére kiterjed. Ehhez határozott és egységes központi irányítás, koordináció – lehetőség szerint a környezeti ügyekért, a fenntarthatóságért felelős önálló minisztérium –, valamint erős, egységes végrehajtás – hozzá végrehajtó apparátus – kell, mert a széttörözött felelősség és a gyenge jogérvényesítés, ellenőrzés nem ad megfelelő garanciát az érdekérvényesítésben. A szubszidiaritás hatékony feladatmegosztásra felhívó elvének megfelelően elengedhetetlen az önkormányzati szerepek, hatáskörök a társadalmi részvétel értékének helyreállítása is.*”¹⁰³

A korábbi, vízügyi tekintetben szétszabdalt kormányzati szerkezetben előrelépés volt az 1421/2024. (XII. 23.) Korm. határozattal létrehozott Vízgazdálkodási Tárcaközi Bizottság intézménye, amely javaslattevő, véleményező, tanácsadói tevékenységet végző testületként működve biztosított koordinációt a vízgazdálkodási, a fenntartható mezőgazdasági, a terület- és településfejlesztési, valamint a környezeti és tájvédelmi szempontok integrálásának elősegítése érdekében. Az új kormányzati struktúrában több természeti erőforrás, környezeti elem (víz, erdő, természet stb.) felügyelete, igazgatása önálló tárcához került,¹⁰⁴ de továbbra is elmondható, hogy elengedhetetlen a más minisztériumok feladat- és hatásköre alá tartozó tevékenységek együttes koordinálása, holisztikus felfogása és döntéshozatala, hiszen a vízgazdálkodási kérdések szinte mindennel összefüggenek (különös tekintettel az agráriumra, a területfejlesztésre és -rendezésre stb.). Az egyeztetés, együttműködés ugyanakkor **nemcsak kormányzati, hanem a tervezési szinten, a hatósági-engedélyezési jogkörökben és a kezelési tevékenységekben is nélkülözhetetlen.**

---

¹⁰² Természetalapú megoldások előmozdítása Magyarországon: Intézményi és jogi keretek: Készült a Zöld és kék települési infrastruktúra támogatása 2020 SRSP projekt keretében

<https://networknature.eu/product/26823>

¹⁰³ Fenntartható Magyarország, MTA (2026)

https://mta.hu/mta_hirei/fenntarthato-magyarorszag-cimmel-ajanlascsomagot-adott-ki-a-magyar-tudomanyos-akademia-fenntarthato-fejlodes-elnoki-bizottsaga-115390

¹⁰⁴ A Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről szóló 90/2026. (V. 13.) Korm. rendelet

Örvendetes, hogy a Kormány az **Aszályvédelmi Operatív Törzs** javaslata alapján elfogadta a 1178/2025. (V. 29.) Korm. határozatot, az aszály elleni küzdelem érdekében azonnal végrehajtandó vízvisszatartási intézkedésekről, illetve annak költségvetési forrásairól. Így elindulhattak nemcsak a magántulajdonosok, társadalmi szervezetek, hanem az állami szereplők által végzendő állami beavatkozások is, amelyek a vízhiány kezelése és kártételeinek csökkentése érdekében azonnal szükségesek voltak.¹⁰⁵ A jelzett Korm. határozat alapján végzett 2025. évi aszály elleni védekezés megfeszített munkát jelentett a vízügyi igazgatás számára, az eddigi legnagyobb akció volt az aszály elleni védekezésben. Probléma azonban, hogy a fenti Korm. határozat által meghatározott feladatok (és azok forrása) is csak eseti jelleggel és az akkor felmerült azonnali nehézségek megoldását szolgálták, **a folyamatos, tervszerű intézkedéscsomag, rendszeres tevékenység továbbra is hiányzik.** A költségvetési és személyi források folyamatos biztosításával a bővízi időszakokban előre tervezetten megtett intézkedésekkel elkerülhető vagy mérsékelhető, hogy az aszály-veszélyhelyzet kihirdetésekor emberfeletti munkával kelljen a vízhiány okozta károkat elhárítani.

Mivel a vízhez kötődő problémákat csak azok komplexitásában lehetséges megoldani, ezért a szervezeti és intézményi keretek kapcsán érdemes a **„Vízszemléletű kormányzás”** koncepcióját is megemlíteni.¹⁰⁶ A Nemzeti Víz tudományi Kutatási Program részeként ebben a körben került sor leginkább a komplex jogi és tudománypolitikai aspektusok kutatására és bemutatására. **A „Vízszemléletű kormányzás” célja, hogy országunk lehetőségeit kihasználva a globálisan kibontakozó vízválság kedvezőtlen hatásait elkerülje, és a rendelkezésre álló vízkinccsel jól gazdálkodva, fenntartható módon emelje a magyar lakosság életkörülményeit.**

„A vízszemléletű kormányzás koncepcióját a fenntartható fejlődés koncepciójának minden dimenziójának át kell hatnia. Mindebből pedig levezethető egy olyan rendszerszintű tervezés és végrehajtás, amelyben a hidrológiai ciklus egészére tekintettel, más környezeti elemekkel történő összhangban, a víz mennyiségi és minőségi aspektusainak teljességében történik a vízzel kapcsolatos, illetve a vizet érintő emberi magatartások szervezése, a társadalmi-gazdasági igények kielégítésére pedig az ökológiai környezet állapotát tovább nem rontva, lehetőleg inkább azt javítva, a jövő generációk érdekeit érvényesítve kerül sor. A társadalmi-gazdasági dimenzió egy nagyon fontos szelete a víz és munka (munkahelyek) közötti kapcsolat.”¹⁰⁷

---

¹⁰⁵ 1178/2025. (V. 29.) Korm. határozat 2. pont: *„A Kormány ... felhívja az energiaügyi minisztert, hogy az agrárminiszter bevonásával a fenyegető vízhiányos állapot megelőzése, illetve kezelése érdekében a vízvisszatartáshoz szükséges műszaki feltételek biztosítása céljából gondoskodjon azonnali beavatkozások végrehajtásáról és a vízkészlet növelése érdekében a csatornák, tározók, holtágak tározókapacitásának maximális kihasználásáról, ...”*

¹⁰⁶ Az ENSZ kormányközi vízprogramja (az ún. UN-Water) által is használt meghatározás szerint a vízszemléletű kormányzás magában foglalja az összes olyan társadalmi, politikai, jogi, közigazgatási és gazdasági szervezetet és intézményt, valamint mindezek kapcsolatrendszerét, amelyek a vízgazdálkodáshoz és a vízrendszerek fejlesztéséhez, továbbá a vízszolgáltatások közvetítéséhez kötődnek, miközben elismerik a környezeti szolgáltatások fontosságát. Vagyis a vízszemléletű kormányzás kiterjed mindazon intézményekre és folyamatokra, amelyen keresztül egy adott társadalom a vízzel kapcsolatos ügyeit kezeli. Mindezen rendszer kiterjed a vízpolitikai stratégia megalkotásától annak végrehajtásán át a monitoringot és értékelést is magába foglaló visszacsatolásiig.

¹⁰⁷ Dr. Szilágyi János Ede: Vízszemléletű kormányzás – vízpolitika – vízjog: kitekintéssel a vízgazdálkodásra és a víztudományra – Miskolci Egyetemi Kiadó 2018.

http://real.mtak.hu/80278/1/Vizjog_elektronikus_valtozat_u.pdf

Ezzel összhangban a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (Organisation for Economic Co-operation and Development, **OECD**) **legfrissebb jelentése is a magyarországi vízgazdálkodás megerősítésére tesz javaslatot a vízgazdálkodás hosszú távú rezilienciájának további támogatásához** és eléréséhez az éghajlatváltozás kontextusában.¹⁰⁸ Az OECD jelentés öt kulcsfontosságú területre vonatkozóan javasol testreszabott szakpolitikai ajánlásokat, melyek szerint például kiemelten fontos lenne az éghajlatváltozáshoz alkalmazkodó vízgazdálkodás intézményi alapjainak megszilárdítása, az intézményi keretrendszer gyakori változásainak elkerülése, a víz- és éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás terén folytatott kormányközi együttműködés megerősítése stb.

Sok más ajánlás mellett az OECD nagyon fontosnak tartja az egyre gyorsuló ütemű éghajlatváltozás idején a hosszú távú vízgazdálkodási jövőkép és az egyértelmű célkitűzések meghatározását stratégiák, tervek szintjén, továbbá a vízgazdálkodási szempontok mezőgazdasági, ipari, energia- és földhasználati politikákba való integrálását.

Mindezek alapján elengedhetetlen a vízügyi igazgatóságok és hatóságok megerősítése, kapacitásának növelése, kutató háttérintézmény felállítása a nemzeti vízcélok végrehajtásának, ellenőrzésének érdekében, miközben célzott és feltételes pénzügyi támogatás, kapacitásépítés, tudásmegosztás és egymástól való tanulás révén támogatni kell az önkormányzatokat is a vízgazdálkodási gyakorlatok éghajlatváltozáshoz való igazításában.

A jövőkép meghatározásához alapvető a kiindulási helyzet helyes meghatározása, a rendelkezésre álló adatok léte és azok elérhetősége. **Nélkülözhetetlen ebben a vízhez kötődő adatokhoz való hozzáférés biztosítása, a rendszeres adatgyűjtés, az adatok aggregálása és nyilvánossá tétele.** Az adatgyűjtés, -tárolás, -hozzáférés rendszerét és annak jelentőségét alapjaiban kell újra gondolni és alkotni, a beavatkozások nyomon követése, hatásainak monitorozása és a megfelelő következtetések levonása, a további tervezési irányok meghatározása érdekében is. *„Konfliktust megelőző funkciót tölt be az adatok gyűjtésének és nyilvántartások vezetésének jogi kötelezettsége, azok elérhetősége, megbízhatósága, és teljessége. E hármas követelmény együttesére van szükség a vizeket érintő megalapozott döntéshozatalhoz is, így az ingatlanok hasznosításához is. Mivel a vizek jogi szabályozása jogok és kötelezettségek telepítésével, gyakran a tulajdonjog korlátozásával is jár, ezért konfliktusforrássá válhat, ha a fenti hármas követelmény nem teljesül. ... A nyilvántartások fontos információforrások, ezért azok megbízhatósága és teljessége alapvető érdek. A közérdekű célt szolgáló nyilvántartások naprakész vezetésének nemcsak konfliktus megelőző szerepe van, hanem a közérdek hatékony védelméhez is elengedhetetlen.”*¹⁰⁹

A hidrológiai, hidrogeológiai adatgyűjtés, az adatok feldolgozása és értelmezése, a további kutatási irányok kijelölése és elvégzése komplex, speciális tudást igénylő feladatok, azonban jelenleg nincs olyan önálló intézmény, amely célzottan, tudományos felkészültséggel és naprakészen, döntésmegalapozó és támogató jelleggel e kérdésekkel foglalkozna. A megalapozott döntéshozatal egy ilyen jellegű, megfelelő erőforrásokkal rendelkező intézmény nélkül nehézségekbe ütközik.

¹⁰⁸ https://www.oecd.org/en/publications/water-governance-for-climate-resilience-in-hungary_1d2657fc-en.html

¹⁰⁹ Pump Judit: A jog konfliktuskezelő és/vagy azt keletkeztető? - Hidrológiai Közöny, 2021. 101. évf. különszám

6. Összegzés

Az Alaptörvény természeti értékek védelmére irányuló szemléletének tükrében a hazai szabályozási környezet a vízmegtartó megoldások alkalmazását, beruházások megvalósítását nem lehetetleníti el, de nem is ösztönzi kellőképpen. A jogszabályok **sem az állami, önkormányzati szereplők, sem a magánszemélyek számára nem írnak elő konkrét kötelezettségeket, így leginkább az egyéni hajlandóságon, illetve a pályázati források elérhetőségén múlik a vízviisszatartó megoldások alkalmazása.** A mára egyértelműen elavultnak tekinthető korábbi – a többletvizeket kizárólagosan kockázati elemként kezelő – szemléletmód alapján kialakult gyakorlatban jelentős további problémát jelent az ún. 'szürke', mérnöki megoldásokon alapuló vízgazdálkodási eszközök előtérbe helyezése, a zöld, természet alapú vagy kombinált lehetőségek helyett. A részletezett jogi akadályozó tényezők, ellentmondások, illetve az adminisztratív terhek sokasága miatt a hatósági engedélyezési eljárás igen nehézkes és hosszadalmas az ilyen ügyekben.

Holott a vízmegtartó megoldások legnagyobb előnye abban rejlik, hogy az elsődleges vízmegtartó funkción túl rengeteg egyéb járulékos hasznot nyújtanak a társadalom és a környezet számára.¹¹⁰ A vízmegtartó megoldások a víznek teret adva élőhelyet teremtenek, növelik a biodiverzitást, segítik a fajok, illetve vizes élőhelytípusok megőrzését, javítják az éghajlatváltozással szembeni ellenálló- és alkalmazkodó képességet (vagyis ösztönzik a mai, annyira szükséges reziliens megoldásokat). Az értékes természetes környezetben az ökoturizmus, turizmus, szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás is fejlődik. Ezen túlmenően ezek a megoldások a vízbázisok és a talaj víztároló képességének növelésével segítik azon károk mérséklését, amit az árvíz, a belvíz vagy az aszály okoz, és a felesleges vizek megfelelő helyen történő elraktározásával nagyobb biztonságba kerülnek a lakosság otthonai, földjei. A több víz tájban való megtartása az ahhoz igazodó gazdálkodási mód helyes megválasztásával lehetőséget teremt a hosszú távú és fenntartható gazdálkodás folytatásához, növeli a termés hozamot, amely a gazdálkodóknak is kedvez. Összeségében mindezekkel javítják az emberek életminőségét. Az összképhez hozzátartozik, hogy amennyiben viszont nem változtatunk a jelenlegi szemléleten és tevékenységeken, úgy az előrejelzések alapján egyre növekvő károkkal kell számolnunk.

Alapvető és elengedhetetlen kiindulási pont tehát **a szemléletváltás szükségessége,** valamint a fenntartható vízgazdálkodás egyik előfeltételeként a természet- és környezettudatosság növelése. **A gyors vízvezetési gyakorlat helyett a vízviisszatartó vízrendezés kialakítását kell** előmozdítani, stratégiai, jogalkotási, jogalkalmazási és gazdasági eszközökkel egyaránt ösztönözni. A gazdasági, pénzügyi ösztönzők, önkéntes alapú végrehajtási eszközök folyamatos fejlesztése, igazítása ugyanolyan fontos, mint a jogszabályi kötelezettségek pontosítása, előírása. Ezzel párhuzamosan a területi, települési, természetvédelmi, mezőgazdasági és vízgazdálkodási tervezés integrációjával elindulhat egy **fenntartható területhasználat, tájhasználat** kialakítása.

---

¹¹⁰ Kelemen András, Mizsei Edvárd (szerk): Élőhely-rekonstrukciók lehetőségei és tapasztalatai Magyarország síkvidéki területein - Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság Kecskemét, 2025
<https://www.knp.hu/uploads/2025/03/elohely-rekonstrukcios-konyv-web2-12102744.pdf>

A fenntartható vízgazdálkodás kialakítása, a vízmegtartási megoldások szélesebb körű elterjesztése érdekében **elengedhetetlen a stratégiai, jogszabályi és intézményi környezet olyan irányú módosítása, amely révén jobb összehangolás, koordináció jön létre, holisztikusabb szemlélettel.** A fenntartható vízgazdálkodás kialakításához a vízkörforgást egységes, összefüggő rendszerként kezelő hidrológiai rendszer-szemlélet (amelyben a légköri, a felszíni és a felszín alatti folyamatok szorosan kapcsolódnak egymáshoz), valamint a gazdasági-társadalmi-ökológiai igények és szükségletek integrált figyelembevétele szükséges.

Ismételten hangsúlyozni kell, hogy a javaslatban részletezett vízgazdálkodási tárgyú kérdések rendezése önmagában nem elegendő: nélkülözhetetlen a velük szorosan összefüggő, a tájhasználati és területhasználati előírások, az agrár- és földhasználati, -védelmi szabályozás, az erdőgazdálkodási és természetvédelmi szempontok, a infrastruktúra-fejlesztési előírások, valamint a kapcsolódó támogatási rendszerek – elsősorban is az agrár- és vidékfejlesztési – vízmegtartási szempontú felülvizsgálata is. Mindezen szakterületi szabályrendszerek összehangolt értékelésével és alakításával teremthető meg az előírások és támogatási rendszerek valódi összhangja. Fontos kiemelni, hogy e javaslatban megfogalmazódtak a jelen és jövő nemzedékek érdekeinek védelmére szolgáló alapjogi elvárások is, amelyek érdekében a vízmegtartásra irányuló törekvéseket oly módon szükséges megvalósítani, hogy a helyzet javítását célzó intézkedések során annak terheit elsősorban az államnak, de az önkormányzatoknak, a tulajdonosoknak és a használóknak együttesen, a társadalmi felelősségvállalás jegyében közösen kell viselniük.

A vízkészlet, mint természeti kincs és természeti erőforrás védelme az állam és mindannyiunk kötelezettsége az Alaptörvény P) cikke alapján. E kötelezettség teljesítésében az államot megkülönböztetett szerepénél fogva – jogalkotóként, döntéshozóként, tulajdonosként és „bizalmi vagyonkezelőként” – kiemelt felelősség is terheli. Az állam a szabályozáson keresztül értéket közvetít, amely formálja a szemléletet, a vízhasználat- és vízvédelem lehetőségeit, és ezzel jelentős hatással bír a jelen és a jövő generációk életkörülményeire.

Mindazonáltal a természeti erőforrások, köztük a vízkészletek megóvásában **minden érintettnek, így a terület tulajdonosainak, használóinak, kezelőinek, valamint az állam minden szereplőjének (jogalkotóknak, jogalkalmazóknak és állami vagyonkezelőknek egyaránt) közre kell működni a közös örökségünkért viselt felelősségvállalás jegyében.**

Mindezekre figyelemmel az alapvető jogok, illetve a nemzet közös örökségébe tartozó értékek védelme érdekében, a megelőzés, az elővigyázatosság és a tervszerűség, valamint az „előrelépés kötelezettségének”¹¹¹ elveire is tekintettel a fenntartható vízgazdálkodás, illetve vízmegtartás megvalósításának egyre sürgetőbb igénye miatt az alábbi pontokban összegzem a felmerült jogalkotási és jogalkalmazási javaslatokat, megfontolásra ajánlva azokat a döntéshozatal minden szintjén. Noha a döntéshozó/jogalkotó kizárólagos feladata és mérlegelési jogköre a lehetséges megoldások felmérése, valamint a közülük történő választás, ugyanakkor az alapvető értékek védelme tekintetében nincs teljes szabadsága, hiszen e körben még a romlás kockázata sem megengedhető.¹¹²

1) **A szabályozási környezetet és az intézményrendszert – beleértve a tervezést is – úgy kell alakítani, hogy az ösztönözze a természeti erőforrások megőrzését, takarékos**

¹¹¹ 5/2025. (VI. 30.) AB határozat [120]

¹¹² 14/2020. (VII. 6.) AB határozat [37]; 16/2015. (VI. 5.) AB határozat [110]

használatát, a vízmegtartó megoldások alkalmazását. A hatékony működés megteremtéséhez **szakterületek feletti koordinációra**, és az együttműködést segítő szervezeti és szabályozási keretekre van szükség. (Lásd 5. fejezet.)

2) Az Alaptörvény XIII. cikke értelmében **a „tulajdon társadalmi felelősséggel jár”, vagyis nem abszolút jog.** Az Alaptörvény I. cikkében megfogalmazott alapjogi tétel, hogy egy alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében korlátozható. A tulajdonhoz való jog nem minősül korlátozhatatlan alapjognak, az Alkotmánybíróság részletesen kidolgozta a korlátozására vonatkozó kereteket. Mindez azt jelenti, hogy **az Alaptörvény XX. cikke szerinti „testi és lelki egészséghez” vagy a XXI. cikk szerinti „egészséges környezethez való” alapjog, illetve a P) cikkben foglalt értékek** – a víz, mint természeti erőforrás, a vízkészlet mint a nemzet közös örökségébe tartozó érték – védelme, megőrzése, mint legmagasabb szinten deklarált **közérdek védelmében a tulajdonjog is korlátozható.** A szükségességet és az arányosságot esetről-esetre vizsgálni szükséges, és megfelelő jogszabályi háttérrel kell biztosítani a kártalanításra vonatkozóan is. (Lásd 2.2. fejezet)

3) Külön vizsgálódást igényel, hogy a köz javát szolgáló vízmegtartó megoldások és az azok megvalósítását biztosító „létesítmények” kapcsán miként, milyen esetekben lehet **az ingatlantulajdonosok tūrési kötelezettségét bővíteni.** Szabályozást igénylő kérdés ezen belül, hogy a vízvédelmi, vízkészlet-védelmi szempontok, mint közérdek érvényesítése érdekében mely magatartásoktól való tartózkodás (például belvíz elvezetésének tilalma) vagy cselekvés (mélyebben fekvő területeken való víz megőrzését szolgáló beavatkozások) eltūrésére kötelezhetők a tulajdonosok a víz, mint nemzeti érték megőrzése érdekében. (Lásd 4.2. fejezet)

4) Megfontolást érdemel egy **új szolgalmi jog (vízmegtartási szolgalmi jog vagy vízmegtartási közérdekű használati jog) bevezetése is,** hiszen a vízmegtartást szolgáló tevékenységeket közérdekből (természeti erőforrásvédelmi, környezet-, természet-, vagy termőföldvédelmi közérdekből) szükséges elvégezni. Egy ilyen új szolgalom alapítása esetében a korlátozás mértékének megfelelő kártalanítás vagy kisajátítás szabályainak meghatározása is jogalkotási feladat. (Lásd: 4.3. fejezet)

5) Versengő alapjogok közt **a közérdeknek kell prioritást élveznie** a szükségesség és arányosság mértékeinek figyelembevételével. Amennyiben egyes vízmegtartó tevékenységek alapjogok érvényre juttatását biztosítják, közérdeket szolgálnak, akkor a tulajdonjog arányos és szükséges korlátozásaként akár **a tulajdonosi hozzájárulás beszerzése is mellőzhető.** A tulajdonosi jogok egyéni gyakorlása ugyanis a tulajdonosi hozzájárulás jogintézményében aránytalanságra vezethet, akár olyan súlyú közérdeket szolgáló vízmegtartó megoldások alkalmazását is ellehetetlenítheti, amelyek magas szintű alapjogi védelmet élvező célokat támogatnak. Ezen alapjogi elvi alapokon előírható, hogy **az ilyen közérdekű beruházásoknál nem az összes tulajdonos, hanem csak a többségi vagy minősített többségi tulajdonosi kör hozzájárulását szükséges beszerezni.** (Lásd 4.3. fejezet)

6) Az említett szemléletváltás jegyében **mind a létesítési, mind az üzemeltetési vízjogi engedélyek, továbbá az üzemeltetési szabályzatok, üzemrendek felülvizsgálata is szükséges** annak érdekében, hogy ne maradjanak azokban olyan előírások, kötelezettségek, amelyek a víz szükségtelen levezetését segítik és a vízmegtartást akadályozzák. A vízjogi engedély hivatalból történő módosítása esetén, ha a módosítás a közérdek érvényre juttatása

érdekében szükséges, akkor a hivatalból megtett intézkedésekből keletkezett károkért – a jogszabályokban meghatározott esetekben – nem jár kártalanítás. (Lásd 4.5.-4.6. fejezetek)

7) Megfontolandó a **„kisléptékű vízfolyásrendezés” fogalmának bevezetése és az ehhez kapcsolódó anyagi jogi és eljárási szabályok kialakítása**, hogy egyszerűbb esetekben, amikor a tevékenység nem jár összetett műszaki beavatkozással, hanem főként természetes vízmegtartó megoldásról van szó, az általános vízjogi engedélyezési eljárásnál egyszerűbb, olcsóbb, gyorsabb eljárásban legyen mód annak jóváhagyására. (Lásd 4.4. fejezet)

8) **A belvíz megítélése és szabályozása tekintetében is alapvető a szemléletváltás, a fogalom-rendszerek módosítása, valamint az ökológiai célú vízpótlással való összhang megteremtése** annak érdekében, hogy a belvíz ne minősüljön automatikusan kockázatnak. Sok esetben ugyanis nem kockázat, hanem épp ellenkezőleg, a közérdek szempontjából kedvező, sőt kívánatos esemény egy-egy terület víz alá kerülése. A fogalmak módosításával, illetve kiegészítésével egyidejűleg az előzetes kockázatbecslés módszere, módszertana, menete is módosítandó, hogy a veszély- és kockázati térképeken valóban azok a területek szerepeljenek, amelyeket a többlet víz veszélyeztet. **A vízkár fogalmának, valamint az arra vonatkozó szabályozás alkalmazásának, a kompenzálás rendszerének teljes újragondolása szintén időszerűvé vált.** Jóllehet szerepel a fogalomban, hogy a „*vizek hiányából származó kár*” is vízkárnak minősül, a szabályozás mégis a vizek többletéből származó kárra helyezi a hangsúlyt. A természeti viszonyoknak megfelelően, az ingatlanhatároknál nagyobb léptékben, egy adott egységre (pl. kisvízgyűjtő) indokolt meghatározni azt, mely terület, milyen kockázatoknak kitett; a természeti viszonyokból adódó, de meg nem valósított vízmegtartás milyen előnyökkel, illetve esetleges károkkal jár az adott és a szomszédos területhasználónak. (Lásd 4.7. fejezet)

9) Szorgalmazni kellene, hogy **a területi vízmegőrzéssel kapcsolatos közfeladatok ellátására is jöjjenek létre vízitársulatok és a közfadataik körét terjesszék ki a környezet- és természetvédelmi, valamint a vízszolgáltatási feladatokra is.** Támogatandó cél, hogy a korábbi öntözési közösségek helyett a fenntartható vízgazdálkodási közösségek jöjjenek létre. (Lásd 4.7. fejezet)

A vizek, a vízkincs, a vízkészletek (az ehhez kötődő talaj, biológiai sokféleség stb.) – többek között – az emberi létezés, az egészség és a jól-lét nélkülözhetetlen feltételei. A mindezen értékeket érintő káros folyamatok súlyosan veszélyeztetik az emberi jogokat¹¹³. **Mivel létünk, jól-létünk és jövőnk nagymértékben vízkincsünk meglététől függ, ezért kulcsfontosságú, hogy megtegyünk mindent a védelme, fenntartása és a jövő nemzedékek számára való megőrzése érdekében.**

Budapest, 2026. június 1.

Dr. Bándi Gyula

a jövő nemzedékek szószólója

---

¹¹³ „Megerősítve a tiszta, egészséges és fenntartható környezet fontosságát minden más emberi jog élvezetéhez” ENSZ Közgyűlés UN GA A/76/L.75. sz. határozata, 2022. július 26.